

Nr 94

Kungl. Maj:ts skrivelse till riksdagen med överlämnande av redogörelse från Nordiska rådets svenska delegation; given Stockholm den 22 mars 1963.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementets ärenden för denna dag, lämna riksdagen redogörelse för Nordiska rådets elfte session i Oslo den 16—22 februari 1963.

GUSTAF ADOLF

Torsten Nilsson

*Utdrag ur protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet i Stockholm den
22 mars 1963.*

Närvarande:

Statsminister ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anför ministern för utrikes ärendena följande.

Nordiska rådets elfte session ägde rum i Oslo den 16—22 februari 1963. Vid denna session antog rådet 29 rekommendationer, riktade till regeringarna i Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge.

Nordiska rådets svenska delegation har överlämnat en till Konungen ställd skrivelse, jämte bilaga, dagtecknad den 22 mars 1963, med redogörelse för rådets elfte session. Denna redogörelse torde såsom bilaga få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende.

Jag får hemställa, att Kungl. Maj:t måtte delgiva riksdagen den sålunda avgivna redogörelsen.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att skrivelse, av den lydelse bilaga 1 till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Hans-Olle Olsson

Till KONUNGEN

Härmed får Nordiska rådets svenska delegation överlämna bifogade redogörelse för rådets elfte session i Oslo den 16—22 februari 1963 jämte en bilaga.

Stockholm den 22 mars 1963

Underdånigst

För Nordiska rådets svenska delegation

BERTIL OHLIN

*Gustaf Petré*n

Redogörelse
från Nordiska rådets svenska delegation rörande rådets elfte session
i Oslo den 16—22 februari 1963

I. Organisation m. m.

Den svenska delegationen bestod vid sessionen av följande *regeringsrepresentanter*:

statsminister Tage Erlander,
ministern för utrikes ärendena Torsten Nilsson,
statsrådet och chefen för finansdepartementet Gunnar Sträng,
statsrådet Ulla Lindström,
statsrådet och chefen för handelsdepartementet Gunnar Lange,
statsrådet och chefen för justitiedepartementet Herman Kling,
statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet Gösta Skoglund,
statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet Ragnar Edenman,
statsrådet och chefen för inrikesdepartementet Rune Johansson,
statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet Eric Holmqvist

och följande *valda medlemmar*:

riksbanksfullmäktig Emil Ahlqvist,
riksgäldsfullmäktig Birger Andersson,
f. d. bibliotekarie Ebon Andersson,
lantbrukare, jur. kand. Leif Cassel,
ombudsman Sigrid Ekendahl,
redaktör Anselm Gillström,
lantbrukare Einar Gustafsson i Kårby,
metallarbetare Hans Gustafsson i Stockholm,
docent Gunnar Helén,
förste kriminalassistent Ragnar Lassinantti,
redaktör Birger Lundström,
profesor Bertil Ohlin,
professor emeritus Hugo Osvald,
förste vice talman Axel Strand,
lantbrukare Sven Sundin,
talman Fridolf Thapper.

Journalisten Ingrid Segerstedt Wiberg ersatte herr Osvald under del av den 20 mars 1963. Statsrådet Sträng var förhindrad deltaga i sessionen.

Delegationen biträdades av sin sekreterare hovrättsrådet Gustaf Petrén, sakkunniga och övrig personal.

Till rådets president vid sessionen valdes lagtingspresident Nils Hønsvald, Norge, och till vice presidenter förutvarande statsminister Erik Eriksen, Dan-

mark, generaldirektör Karl-August Fagerholm, Finland, direktör Gísli Jónsson, Island, och professor Bertil Ohlin, Sverige.

Vid sessionen tillsattes fem utskott, juridiska utskottet (13 medlemmar), kulturutskottet (13 medlemmar), socialpolitiska utskottet (13 medlemmar), trafikutskottet (13 medlemmar) och ekonomiska utskottet (17 medlemmar).

De svenska valda medlemmarna fördelades på utskotten på följande sätt:

<i>Juridiska utskottet:</i>	herrar Ahlkvist, Helén, Lassinantti,
<i>Kulturutskottet:</i>	herrar Gillström, Osvald, Thapper,
<i>Socialpolitiska utskottet:</i>	herr Birger Andersson, fru Ekendahl, herr Gustafsson i Kårby,
<i>Trafikutskottet:</i>	herrar Cassel, Gustafsson i Stockholm (vice förman), Lundström,
<i>Ekonomiska utskottet:</i>	fröken Ebon Andersson, herrar Ohlin, Strand (förman), Sundin.

Regeringsrepresentanterna erhöilo en generell inbjudan att deltaga i utskottssammanträdena under sessionen. Av de svenska regeringsrepresentanterna deltog i juridiska utskottet ministern för utrikes ärendena Nilsson och statsrådet Kling, i kulturutskottet statsrådet Edenman, i socialpolitiska utskottet statsrådet Johansson, i trafikutskottet statsrådet Skoglund samt i ekonomiska utskottet statsminister Erlander, ministern för utrikes ärendena Nilsson, statsråden Lange, Kling, Johansson och Holmqvist.

II. Behandlade saker

De saker (enligt terminologien i rådets arbetsordning benämnas ärendena saker), som rådet hade att behandla vid denna session, uppdelades på saklistan i fyra olika grupper, avseende en av medlemmar väckta förslag — såväl till tidigare session väckta men uppskjutna som till elfte sessionen väckta — (s. k. A-saker), en regeringsförslag (s. k. B-saker), en berättelser (s. k. C-saker) och en meddelanden från regeringarna jämlikt 11 § stadgan för Nordiska rådet rörande åtgärder i anledning av de av rådet tidigare beslutade rekommendationerna (s. k. D-saker). Från föregående session kvarstodo 15 uppskjutna A-saker. Till elfte sessionen hade väckts 26 nya med-

lemsförslag samt ett regeringsförslag. Sammanlagt tio berättelser överlämnades av regeringarna till rådet, däribland sådana avgivna av Nordiska kulturkommissionen, Nordiska socialpolitiska kommittén, Nordiska samfärdselkommittén och Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete. Regeringarnas meddelanden rörande åtgärder i anledning av tidigare rekommendationer hade givit upphov till 96 D-saker.

Enligt 22 § arbetsordningen för rådet hade presidiet utarbetat en rapport rörande sin verksamhet under tiden efter rådets närmast föregående session. Rapporten utgjorde underlag för en allmän debatt i rådet vid sessionens början, den s. k. generaldebatten; beträffande denna hänvisas till avdelning III nedan. Efter debattens slut lades rapporten till handlingarna. Vidare hade rådets juridiska, kulturella, socialpolitiska och ekonomiska niomannakommittéer avgivit rapporter rörande sitt arbete. Tillika förelåg en rapport från redaktionskommittén för Nordisk Kontakt. Också dessa fem rapporter lades till handlingarna.

Sju A-saker och 49 D-saker beslöt rådet företaga till avgörande utan utskottsbehandling. De sju A-sakerna uppskötos till nästa session. D-sakerna lades till handlingarna, varvid rådet beträffande åtta saker förklarade sig anse spörsmålen för rådets del slutbehandlade (se härom närmare nedan under F). Vad angår övriga 41 D-saker förklarade sig rådet vänta nya meddelanden till nästa ordinarie session och uppdrog åt niomannakommittéerna att genomgå meddelandena och att för presidiet anmäla behov av eventuella åtgärder.

Vid sessionen antogs 29 rekommendationer till regeringarna; en förteckning över dessa har fogats till denna redogörelse (se Bilaga). Nej-röster avgavs beträffande tre rekommendationer. De övriga antogs enhälligt av de närvarande. Ett förslag till rekommendation förkastades. Av tidigare rekommendationer avskrevs i allt 28 såsom slutbehandlade för rådets del.

Behandlingen av sammanlagt 19 av valda medlemmar väckta förslag och av det enda föreliggande regeringsförslaget uppskötos till nästa ordinarie session.

A. Saker behandlade av juridiska utskottet

1. Norden och rättsligt europeiskt samarbete

Hithörande spörsmål, som under föregående session ägnats stor uppmärksamhet, kommo vid elfte sessionen mera i skymundan. Endast en fråga av större räckvidd behandlades vid sessionen.

I anslutning till meddelanden om rådets rekommendation nr 3/1958 angående likställdhet i fråga om förvärv av fast egendom och erhållande av lån för bostadsändamål hade till sessionen väckts ett tilläggsförslag av herr Osvald om likställdhet vid inköp av fastigheter för fritidsbruk. I förslaget yrkades, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att noggrant överväga möjligheterna att samordna den lagstiftning, som i varje land reglerar eller planeras skola reglera förvärv av fritidsfastigheter, och

att därvid tillse, att invånarna i de nordiska länderna erhålla samma ställning. Juridiska utskottet uttalade i sitt förslag, att frågan om likställdhet nordbor emellan med avseende å rätten att förvärva fastighet för bostadsändamål får allt större betydelse och kräver ökad uppmärksamhet från rådets sida. Förslaget hade emellertid icke hunnit remissbehandlas före sessionen, och då det fordrades närmare utredning rörande saken, innan rådet fattade beslut, föreslog utskottet — för att rådets juridiska niomannakommitté skulle få tillfälle att närmare utreda frågan — att tilläggsförslaget skulle uppskjutas till nästa ordinarie session. Detta blev också rådets beslut.

2. *Gemensamma institutioner*

Vid sessionen förelågo meddelanden såväl om rådets rekommendation nr 7/1958 angående riktlinjer för administrationen av gemensamma institutioner som om rekommendation nr 31/1962 i samma ämne. Juridiska utskottet erinrade i sitt förslag, att enligt de erhållna meddelandena de frågor, som behandlas i första delen av 1962 års rekommendation, nämligen spörsmålen rörande anställningsförhållandena för personal i gemensamma nordiska institutioner, komma att utredas gemensamt av de nordiska länderna. De bestämmelser, som framgå ur detta arbete, borde enligt regeringarna ingå i den redan utarbetade mönsterstadgan som tillägg till denna. Regeringarna ämna enligt meddelandena vidare anmoda samtliga ministerier att vid utarbetande av bestämmelser om gemensamma nordiska institutioner ha uppmärksamheten riktad på mönsterstadgan, i vilken vissa smärre ändringar skola vidtagas.

Vad angår frågan om skattefrihet för personal anställd vid gemensamma nordiska institutioner utvisade meddelandena, att sådan skattefrihet i vart fall icke förekommer i Danmark, Finland och Norge. Mot bakgrund härav ansåg sig juridiska utskottet kunna utgå från att arbetet med rekommendation nr 7/1958 kunde anses som avslutat. Rådet beslöt också i enlighet härmed betrakta rekommendationen nr 7/1958 såsom färdigbehandlad för rådets vidkommande.

3. *Civilrätt*

Till sessionen hade två medlemmar, däribland herr Lundström, väckt ett medlemsförslag om sänkning av myndighetsåldern. Förslagsställarna hemställde, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att gemensamt låta undersöka förutsättningarna för en sänkning av den nuvarande civilrättsliga myndighetsåldern. Sedan remissuttalanden inhämtats över förslaget, hade rådets juridiska niomannakommitté behandlat saken och därvid avstyrkt förslaget. Juridiska utskottet byggde i huvudsak sina resonemang på vad niomannakommittén anført. En sänkning av myndighetsåldern skulle enligt utskottet icke egentligen inverka på de ungas möjligheter att förfoga över tillgångar. En lägre myndighetsålder än den nuvarande å 21 år skulle främst innebära en utvidgning av möjligheten

att ådraga sig skuld, en möjlighet som har praktisk betydelse i samband med avbetalningsköp. Utskottet ansåg inte att vad som framkommit lämnade något mera väsentligt stöd för kravet på en sänkning av myndighetsåldern och fann ej heller en närmare undersökning av frågan behövlig. Utskottet föreslog, att rådet ej skulle företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

Mot detta beslut anförde två medlemmar av utskottet reservation, däribland herr Helén. Enligt reservanternas mening hade den moderna samhällsutvecklingen medfört en tidigare mognad hos ungdomen. Det förelåge också ej sällan ett praktiskt behov av att få ingå avtal och ikläda sig ekonomiska förpliktelser för icke-gifta ungdomar i åldern under 21 år. Vidare menade reservanterna, att en sänkning av myndighetsåldern skulle öka många ungdomars känsla av ansvar för samhället och dess utveckling. Reservanterna uppehöll sig slutligen vid myndighetsålderns nära samband med rösträttsåldern. Reservanterna föreslog att rådet skulle rekommendera regeringarna att gemensamt undersöka förutsättningarna för en sänkning av den civilrättsliga myndighetsåldern och denna frågas samband med en sänkning av rösträttsåldern.

Frågan avgjordes i rådet efter debatt. Rådet beslöt att förkasta reservationens förslag till rekommendation med 42 röster mot 18 röster för förslaget. Av de svenska medlemmarna röstade herrarna Helén, Lundström, Ohlin och Osvald för rekommendationsförslaget, medan de övriga röstade mot det samma. Härefter beslöt rådet att icke företaga sig något i saken.

4. Radiorättsliga spörsmål

Till rådets elfte session hade fem medlemmar väckt ett förslag om likartad lagstiftning angående radions juridiska ansvar; från svensk sida hade förslaget biträtts av fru Segerstedt Wiberg. I detta hemställdes, att Nordiska rådet skulle rekommendera regeringarna att undersöka möjligheterna för en likartad nordisk lagstiftning om radions juridiska ansvar. Frågan hade förberetts av rådets juridiska niomannakommitté, som tillstyrkte en rekommendation i överensstämmelse med medlemsförslaget.

Under sakens behandling i juridiska utskottet gjorde de där närvarande regeringsrepresentanterna gällande att det icke föreföll möjligt att genomföra en likartad nordisk lagstiftning på detta område, främst av den orsaken att reglerna för pressens ansvar, på vilka man i vid omfattning måste bygga också vid en radiolagstiftning, icke äro likartade i de nordiska länderna. Från danskt regeringshåll påstods tillika, att det över huvud ej vore behov av någon lagstiftning på detta område i Danmark. Å andra sidan ställde man sig från svensk regeringssida reserverad till förslaget med hänsyn till att behovet av lagstiftning i Sverige var trängande och att ett lagstiftningsarbete på nordiskt plan skulle medföra uppskov med den svenska lagstiftningen.

I sin egen motivering underströk juridiska utskottet, att en likartad lagstiftning på området är motiverad av det långtgående samarbete, som äger

rum mellan de nordiska ländernas radioföretag i form av gemensamma ut-sändningar i radio och television. Även om behovet av en nationell lagstiftning kan variera från ett land till ett annat, synes det riktigt att de nationella lagstiftningsreglerna bygga på likartad grund, icke minst med tanke på att samarbetet kan väntas bliva ytterligare utbyggt framdeles. Utskottet anslöt sig till tanken på att man vid utarbetande av en lagstiftning utgår från den gällande presslagstiftningen och var därför medvetet om de svårigheter, som föranledas av olikheterna i presslagstiftningen i de nordiska länderna. Emellertid vore det enligt utskottet oklart, hur långt man vid utarbetandet av en gemensam radiolagstiftning är bunden av motsvarande tryckfrihetsregler. I den mån man kommer utanför det område, där förhållandena inom radion och inom pressen äro identiska, är man icke nödsakad att analogisera från pressreglerna. Det kan vara en fördel att radioområdet hittills varit oreglerat, vilket kan göra det lättare att nå fram till likartade regler. För att icke förhindra eller fördröja en svensk lagstiftning i ämnet borde man genom en preliminär undersökning snabbt klarlägga huruvida en gemensam nordisk lagstiftning efter likartade principer över huvud taget är möjlig. Det var utskottets förhoppning att en sådan undersökning skulle visa, att det trots den skepsis som framkommit vore möjligt att på väsentliga områden genomföra en i princip likartad lagstiftning. I motsatt fall fick frågan handläggas på rent nationell bas. Utskottet pekade slutligen på att vid denna undersökning frågan om möjligheten att få rättelse av oriktiga uttalanden i radio och television skulle behandlas.

På förslag av utskottet beslöt rådet enhälligt antaga en rekommendation, vari rådet hemställde till regeringarna att undersöka möjligheterna att genomföra en i princip likartad lagstiftning angående radions juridiska ansvar (rek. nr 18).

Till elfte sessionen hade vidare väckts ett medlemsförslag av bl. a. herr Helén, i vilket förslag yrkades, att Nordiska rådet skulle rekommendera regeringarna att gemensamt verka för att i Europarådets konvention angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna en bestämmelse intages, genom vilken envar tillförsäkras rätt att oförkränt avlyssna radiosändningar och åse televisionssändningar, samt att arbeta för att i de nationella rättsordningarna bestämmelser införas som trygga denna rätt åt varje medborgare. Rådets juridiska niomannakommitté hade efter att ha inhämtat yttranden över medlemsförslaget avstyrkt detsamma. Av yttrandena framgick att enligt de sakkunnigas åsikt art. 10 i Europarådets nämnda konvention redan skyddar rätten till att fritt mottaga radio- och televisionssändningar. Juridiska utskottet hyste samma mening som niomannakommittén och fann det inte nödvändigt att förtydliga den ifrågasvarande konventionsbestämmelsen. Utskottet fann ej heller tillräcklig grund föreligga för en rekommendation om att i de nordiska ländernas lagstiftning regler skulle intagas, som uttryckligen tillförsäkrade envar rätt att lyssna på radio och se på television, enär denna rättighet även utan sådan lagbestämmelse finge anses vara självklar.

Mot detta utskottets förslag reserverade sig herr Helén, som hemställde att Nordiska rådet skulle rekommendera regeringarna att gemensamt arbeta för att i de nationella rättsordningarna bestämmelser införas, som tillförsäkra varje medborgare rätten att oförkränkt avlyssna radioutsändningar och åse televisionsutskickningar.

Vid sakens behandling i rådet ställdes icke något yrkande om bifall till det i reservationen intaga rekommendationsförslaget. Rådet biträdde enhälligt utskottets förslag om att rådet inte skulle företaga sig någonting i anledning av medlemsförslaget.

5. Förbud mot boxning

Betydande uppmärksamhet hade redan före sessionen ett medlemsförslag tilldragit sig, väckt av tre rådsmedlemmar däribland fru Gärde Widemar, i vilket förslagsställarna hemställde att rådet skulle rekommendera regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att vidtaga åtgärder för att förhindra anordnandet av professionella boxningstävlingar i de nordiska länderna. I ett ändringsförslag hade en medlem av rådet föreslagit, att rådet skulle rekommendera samma regeringar att förbjuda varje form av boxning. Rådets juridiska niomannakommitté hade under sakens förberedande delat sig så att en majoritet föreslagit att rådet skulle antaga en rekommendation, gående ut på en undersökning av möjligheterna att avhjälpa boxningens medicinska skadeverkningar genom skärpta regler om läkar kontroll och genom ändrade bestämmelser om boxningstävlingar, medan en minoritet föreslagit att man skulle i enlighet med medlemsförslaget rekommendera ett generellt förbud mot professionell boxning.

Juridiska utskottets medlemmar enades om att föreslå en rekommendation om en gemensam nordisk undersökning av boxningens skadeverkningar. Utskottet framhöll att det i de nordiska länderna ej föreligger någon systematisk samlad undersökning av boxningens skadeverkningar. Visserligen giva de undersökningar som företagits intryck av att den professionella boxningen sedd från samhällets synpunkt inte är önskvärd, men trots detta syntes det utskottet önskvärt att boxningens problem underkastades en mera djupgående undersökning på nordisk basis, innan ställning togs till frågan om ett inskridande från samhällets sida. Enligt utskottets mening bör en sådan undersökning omfatta såväl den professionella boxningen som amatörboxningen och både de medicinska skadeverkningarna och andra olägenheter av boxningen. Frågan om ändrade regler för boxning bör även tagas upp. Om grund därför finnes, bör man även överväga om och i vilken utsträckning boxning bör förbjudas.

I enlighet med utskottets förslag beslöt rådet rekommendera regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att företaga en gemensam nordisk undersökning av boxningens skadeverkningar (rek. nr 15). Rekommendationen antogs med 43 röster mot 11. En medlem avstod från att rösta. Mot rekommendationen röstade herr Birger Andersson, fröken Ebon Andersson, fru Ekendahl, herrar Gustafsson i Stockholm, Strand, Sundin och Thapper. Övriga svenska medlemmar biträdde rekommendationsförslaget.

6. Djurskyddsfrågor

I ett till sessionen väckt medlemsförslag hade tre medlemmar av rådet föreslagit, att rådet skulle rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att lägga den principen till grund för den nationella djurskydds- och jaktlagstiftningen att varmblodiga djur ej få avlivas ändamålslost. Stödd på juridiska niomannakommitténs överväganden fann juridiska utskottet, att medlemsförslaget borde begränsas till att avse jakt- och fridlysningsbestämmelserna och att man sålunda borde undantaga behandlingen av husdjur från förslaget. Nuvarande lagstiftning i Danmark, Island, Norge och Sverige utgår från att vissa djur skola fridlysas; reglerna härom utgöra undantag från en underförstådd allmän regel om rätt för envar att avliva djur. Den motsatta av förslagsställarna framförda grundsatsen är redan genomförd i Finlands nya jakt- och fridlysningslag, varför förslaget befanns ej angå Finland. Enligt juridiska utskottets mening skulle en uppbyggnad av jakt- och fridlysningslagstiftningen efter medlemsförslagets linjer få en viss betydelse ur bevissynpunkt. Accepterades dessa, skulle det nämligen åligga den som dödat ett djur att visa att dödandet har stöd i de i lagstiftningen gjorda undantagen från huvudregeln om en allmän fridlysningslag. Nya djurarter skulle också komma i åtnjutande av omedelbart skydd. Från dessa utgångspunkter föreslog juridiska utskottet rådet att antaga en rekommendation till regeringarna i Danmark, Island, Norge och Sverige om att till grund för jakt- och fridlysningslagstiftningen lägga den principen att däggdjur och fåglar äro fridlysta såvida inte i lagstiftningen gjorts uttryckligt undantag från denna regel. Rådet beslöt en rekommendation i enlighet härmed (nr 7).

Utskottet hade vidare att behandla meddelanden om rekommendation nr 1/1958 angående samordning av fridlysnings- och jakttider för vissa djurarter. Av regeringarnas meddelanden framgick, att det vidare arbetet med genomförande av denna rekommendation avsågs skola anstå i avbidan på resultatet av ett inlett samarbete rörande viltforskningen i de olika länderna. Utskottet uttryckte sitt beklagande över att några framsteg ännu ej gjorts i fråga om denna rekommendations genomförande och fann det betänkligt, att en koordinering av jakt- och fridlysningsbestämmelserna skulle anstå i avvaktan på undersökningar inom viltforskningen. Sådana undersökningar kunde nämligen antagas komma att taga lång tid i anspråk. Utskottet hemställde, att arbetet med genomförande av denna nu fem år gamla rekommendation måtte påskyndas; det var utskottets förhoppning att i regeringarnas meddelanden till en kommande session positiva resultat av arbetet skulle kunna uppvisas.

7. Samefrågor

I ett till tionde sessionen år 1962 väckt tilläggsförslag hade herr Osvald hemställt, att rådet skulle rekommendera regeringarna i Norge och Sverige att i samråd med samernas organisationer träffa en överenskommelse om en ny renbeteskonvention. Detta förslag hade rådet uppskjutit till elfte sessionen.

Under året hade rådets juridiska niomannakommitté följt de förhandlingar, som under senare tid pågått mellan Norge och Sverige i saken. Den tidigare konventionen av år 1919, som skulle utlöpt vid årsskiftet 1962/63, hade i avvaktan på förhandlingarnas utgång temporärt förlängts att gälla intill den 1 april innevarande år. Under sakens behandling i juridiska utskottet lämnade den norske och den svenske utrikesministern gemensamt det meddelandet att goda utsikter nu förelåge för en uppgörelse inom kort mellan de båda länderna rörande den fortsatta förhandlingsgången. Utskottet utgick från att det ej skulle kunna bli fråga om ett omedelbart ingående av en ny renbeteskonvention såsom påyrkats i tilläggsförslaget. I stället torde det fortsatta arbetet närmast komma att avse anskaffande av ytterligare material, som i sinom tid kunde utgöra underlag för en ny konvention. Det finge förutsättas, att den nu gällande konventionen ännu en gång förlängdes. Under sådana omständigheter funnes möjligheter att få erforderligt rådrum för fortsatta förhandlingar. Utskottet föreslog därför rådet att uppskjuta saken till en senare session, vilket också blev rådets beslut.

I anledning av rekommendationen nr 20/1956 angående samverkan på renskötselns område, rekommendationen nr 5/1959 angående förbättring av samernas levnadsförhållanden och rekommendationen nr 13/1962 angående nordiskt organ för samespörsmål hade avgivits meddelanden av regeringarna i Finland, Norge och Sverige. Vid juridiska utskottets genomgång av dessa gjorde utskottet ett flertal kommentarer.

Utskottet fann det sålunda beklagligt att det gått så relativt långsamt att nå resultat beträffande nordiskt samarbete i samefrågor. Som ett exempel nämndes att Nordiska rådets presidium hos regeringarna i Finland, Norge och Sverige hemställt, att dessa skulle lämna Nordiska samerådet ett administrationsbidrag å tillhoppa 5 000 svenska kronor. Ännu nära två år senare har endast Finland utbetalat sin andel av ifrågavarande belopp.

Vidare erinrade utskottet om rådets önskemål i rekommendationen av 1962 om ett samarbetsorgan mellan Finland, Norge och Sverige för samefrågor. Vid det möte, som hållits i början av 1963 i Helsingfors i saken, hade det emellertid visat sig att länderna inte kunnat enas om ett sådant organs upprättande. Av de svenska meddelandena framgick att Sverige vid dessas avgivande ännu ej tagit ståndpunkt till frågan om ett nordiskt samarbetsorgan. Vid nämnda möte hade emellertid Sverige förklarat sig vara berett att medverka i ett sådant råd. Finland hade intagit samma ståndpunkt. Då i Norge en »melding» från Kirke- og undervisningsdepartementet angående samefrågorna ännu ej slutbehandlats av stortinget, hade någon slutlig norsk ståndpunkt icke kunnat redovisas. I »meldingen» hade departementet uttalat sig mot norskt deltagande i ett dylikt sameråd. Juridiska utskottet framhöll för sin del att ett effektivt samarbete mellan Finland, Norge och Sverige på detta fält knappast kan etableras med mindre än att ett permanent nordiskt samarbetsorgan inrättas. Utskottet erinrade vidare om att 1962 års nordiska samekonferens framfört önskemål om en rad praktiska åtgärder, vilka borde

vidtagas gemensamt av de tre länderna, och att samarbetsuppgifter sålunda inte skulle saknas för ett samarbetsorgan. Samekonferensen hade därför också funnit det angeläget att ett sådant råd inrättades. Inför juridiska utskottet hade företrädare för Nordiska samerådet framhållit vikten av att samerna få komma till tals i sina angelägenheter genom egna representanter. Också utskottet uttalade sig för att i det nordiska sameorgan, som utskottet ansåge böra komma till stånd, representanter för samerna och deras organisationer komme att ingå. Verkliga framsteg i saken efterlystes av utskottet i regeringarnas meddelanden till rådets nästa session.

8. Övriga saker

I ett tilläggsförslag till meddelanden angående rekommendation nr 5/1954 angående internordiska flyttningsbetyg hade vid 1962 års session en medlem av rådet föreslagit, att rådet skulle rekommendera regeringarna att genomföra det av regeringarnas experter utarbetade förslaget om ett system med internordiska flyttningsbetyg (se härom Nordisk udredningsserie 1961: 4). Detta förslag uppskötts vid tionde sessionen till den nästkommande. Saken hade under mellantiden förberetts av rådets juridiska niomannakommitté. I enlighet med dess förslag förordade juridiska utskottet att man snarast borde genomföra ett system med internordiska flyttningsbetyg i överensstämmelse med det av de nordiska experterna framlagda förslaget. Med bifall till utskottets förslag beslöt rådet antaga en rekommendation överensstämmande med tilläggsförslaget (nr 19). I samband därmed beslöt rådet avskrivna rekommendation nr 5/1954 angående internordiska flyttningsbetyg såsom färdigbehandlad för rådets vidkommande.

Till föregående session hade herr Lundström och fru Segerstedt Wiberg väckt ett medlemsförslag om att rådet — i syfte att skapa enhetliga regler i Norden med hänsyn till beskattningen av stiftelser och föreningar med huvudändamål att främja nordiskt samarbete — skulle rekommendera svenska regeringen att verka för sådana ändringar i ifrågavarande regler i den svenska skattelagstiftningen, att denna komme att överensstämma med vad som gäller i övriga nordiska länder. Förslaget blev vid tionde sessionen uppskjutet till nästa ordinarie session på grund av att rådet önskade avvakta att de åtgärder som ställts i utsikt skulle komma att företagas i Sverige för att tillgodose medlemsförslagets syfte. Vid innevarande session kunde juridiska utskottet konstatera att den svenska regeringen i januari 1963 lagt fram en proposition för riksdagen om vissa ändringar i den svenska skattelagstiftningen. Sedan dessa antagits, komme förslagsställarnas önskemål om likartad skatterättslig behandling av stiftelser och föreningar med nordiskt ändamål att bli i huvudsak tillgodosedda. Under sådana omständigheter föreslog utskottet att rådet inte skulle företaga sig något i anledning av medlemsförslaget, vilket också blev rådets beslut.

B. Saker behandlade av kulturutskottet

1. Samarbete beträffande högre utbildning och forskning

Liksom vid närmast föregående sessioner var spørgsmålet kring samarbetet i fråga om högre utbildning och forskning den viktigaste och samtidigt även mest tidskrävande sak, som kulturutskottet hade att behandla under sessionen. Till grund för behandlingen låg en på uppdrag av de nordiska undervisnings- och kulturministrarna utarbetad översikt över utvecklingen av det nordiska samarbetet i fråga om högre utbildning och forskning, vilken tillställts rådet av den norska regeringen i anslutning till dess meddelande om rekommendation nr 10/1961 angående samarbete i fråga om högre utbildning och forskning. Översikten, som upptager redogörelser för olika samsarbetsprojekt, inrymmer avslutningsvis en sammanfattning redovisande genomförda och under planering varande samsarbetsprojekt vart för sig. I ett av herrar Gustafsson i Kårby och Sundin väckt tilläggsförslag till detta meddelande hemställde dessa, att rådet skulle rekommendera medlemsländernas regeringar att till prövning upptaga frågan rörande inrättande av en för de nordiska länderna gemensam institution för vetenskaplig dokumentation.

Till ett av Sveriges regering å samtliga regeringars vägnar avgivet meddelande om nyss nämnda rekommendation nr 10/1961 hade fogats ett av undervisnings- och kulturministrarna utarbetat dokument avseende Nordiska kulturkommissionens (NKK:s) arbetsuppgifter och verksamhetsformer, vari ministrarna uttalade sig för en reorganisation av kulturkommissionen. Denna borde därvid bli va ett gemensamt och reguljärt arbetsforum för bl. a. de ämbetsmän i undervisnings- och kulturdepartementen, som fått sig ålagt att — vid sidan av motsvarande arbetsuppgifter på det nationella fältet — svara för det praktiska nordiska samarbetet. Enligt den uppställda målsättningen för en översyn av kulturkommissionens verksamhetsformer borde den bli va ett effektivt organ för att samordna den nationella, den inom-nordiska och den nordiskt regionala politiken på kulturområdet. Därvid betonades kommissionens uppgift av att allt framgent vara ett initiativtagande, rådgivande och utredande regeringsorgan. Med hänsyn till kommissionens arbetsuppgifter hade ministrarna funnit det självklart, att bland ledamöterna i kommissionen i fortsättningen inginge även representanter för de huvudsakliga arbetsfält som kommissionens verksamhet avsåge. Omorganisationen av NKK borde genomföras så, att den vore verkställd senast vid utgången av 1963.

De i detta dokument berörda frågorna togos upp i ett av herr Helén till NKK:s berättelse väckt tilläggsförslag om högre utbildning och forskning. I detta hemställde Helén, att Nordiska rådet ville, i anslutning till redogörelsen för NKK:s omorganisation, framhålla behovet av snara åtgärder för en fortlöpande nordisk samordning på högsta nivå av de nationella planerna för utbyggnad av den högre undervisningen och forskningen. I tilläggsförslaget berördes önskemålet om en mer genomgripande integration på förevarande område. Därvid framkastades bl. a. tanken att branschvis samman-

slå forskningsrådets medel och framfördes förslag om en årlig budgetmässig koordinering av ländernas utbyggnadsplaner.

Kulturutskottet tog upp de ovan omnämnda spörsmålen till behandling i ett sammanhang. I anslutning till uttalanden från undervisningsministrarnas sida fann kulturutskottet att utarbetandet av en treårsplan för utbyggnaden av utbildnings- och forskningsinstitutioner, såsom förordas i rekommendation nr 10/1961, vore en mindre ändamålsenlig form för samarbete än den som för närvarande tillämpas av undervisningsministrarna, nämligen att inom ramen för de mer omfattande utbyggnadsplaner, som gälla i de nordiska länderna, företaga fortlöpande undersökningar av konkreta samarbetsprojekt och genomföra varje enskilt projekt i det tempo som är naturligt med hänsyn till dess natur.

Utskottet erinrade vidare om att undervisningsministrarna avsågo att upprätta direkt kontakt mellan de ansvariga tjänstemännen i de olika departementen och NKK. Härigenom skulle man uppnå en fullständig koordinering av kulturkommissionens och undervisningsministeriernas arbete med dessa spörsmål. Utskottet fann att genom denna uppläggningsform i allo tillfredsställande grundval skapats för det fortsatta arbetet med dessa väsentliga frågor, varför det icke fanns någon grund för den kritik, som riktats mot resultaten av undervisningsministrarnas strävanden att tillrättalägga ett utvidgat nordiskt samarbete på detta område. Utskottet pekade på att tre huvudformer utvecklats för nordiskt samarbete inom ifrågavarande område, nämligen inrättande av en gemensam institution i något av de nordiska länderna, upprättande av gemensamma institutioner genom att kombinera studielinjer vid olika nordiska universitet och högskolor (s. k. immateriella institutioner) samt samarbete genom att fördela uppgifterna mellan de olika länderna. Enligt utskottets uppfattning skulle det vara av stort värde om man kunde undgå tidskrävande utredningar genom att på ett så tidigt stadium som möjligt undersöka vilken av dessa tre huvudformer som i det särskilda fallet skulle vara mest ändamålsenlig.

Vad angår frågan om NKK:s omorganisation anslöt sig kulturutskottet till ministrarnas plan. Utskottet förutsatte därvid, att kommissionen i framtiden skulle bliva i stånd att få fram de olika samarbetsplanerna på ett mera effektivt sätt genom sin närmare anknytning till fackdepartementen.

Tilläggsförslaget om upprättande av en gemensam nordisk institution för vetenskaplig dokumentation fann kulturutskottet böra ses i sammanhang med nordiska insatser inom det internationella forskningssamarbetet. Utskottet fann därför rimligt, att rådet rekommenderade undervisningsministrarna att som ett led i det pågående utredningsarbetet närmare överväga spörsmålen i samband med utbyte och registrering av vetenskapligt material, utan att man fördenskull på förhand bunde sig för upprättandet av en gemensam institution.

Kulturutskottet föreslog rådet att icke företaga sig något i anledning av herr Heléns tilläggsförslag. I vad avser tilläggsförslaget om upprättandet av en gemensam institution för vetenskaplig dokumentation föreslog kulturut-

skottet rådet att antaga en rekommendation till regeringarna om att i förbindelse med det pågående utredningsarbetet om vetenskaplig dokumentation i undervisningsministrarnas regi överväga möjliga former för nordiskt samarbete i relation till det internationella samarbetet på ifrågavarande område.

Till kulturutskottets förslag till rådet knöto tre norska utskottsmedlemmar en särskild reservation rörande reorganisationen av NKK. De sade sig kunna tillstyrka den föreslagna omorganisationen av NKK men ansågo denna icke nödvändigöra upprättandet av en rådets kulturella niomannakommitté.

När saken skulle företagas till beslut i rådet, framlade herr Helén dels förslag om frågans återremitterande till utskottet, dels ock — därest saken företogs till avgörande — bl. a. att rådet skulle i anledning av hans tilläggsförslag besluta emotse nya meddelanden rörande rekommendationen nr 10/1961 till nästa ordinarie session om de aktuella samarbetsplanerna. Efter en längre debatt beslöt rådet, med avslag å herr Heléns båda förslag, i enlighet med utskottets förslag. Rådet antog i samband härmed enhälligt en rekommendation om vetenskaplig dokumentation (nr 12) i enlighet med utskottets förslag.

I anslutning till regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 21/1959 angående samarbete i fråga om högre teknisk utbildning hade väckts ett tilläggsförslag om samarbete mellan de tekniska högskolorna. I förslaget hemställs, att rådet ville rekommendera regeringarna att på grundvalen av det samlade utredningsmaterial, som nu föreligger, skyndsamt vidtaga åtgärder i och för genomförande av det planerade samarbetet mellan de tekniska högskolorna i Norden. Det i tilläggsförslaget omnämnda materialet utgöres framför allt av de båda betänkanden, som avgivits av NKK:s expertutskott för högre teknisk utbildning. I expertutskottets senaste betänkande summerar detta resultatet av hela sitt utredningsarbete och granskar närmare ett antal konkreta samarbetsprojekt. Enligt expertutskottet bör ledningen av samarbetet anförtros åt de tekniska högskolornas rektorer samlade i ett permanent rektorskonvent. NKK har godkänt expertutskottets förslag och överlämnat detta till regeringarna för genomförande.

Även kulturutskottet ansåg, att förslagen borde genomföras, och föreslog därför rådet att rekommendera regeringarna att på grundval av det samlade utredningsmaterial, som nu föreligger, skyndsamt vidtaga åtgärder i och för genomförande av det planerade samarbetet mellan de tekniska högskolorna i Norden. Rådet följde kulturutskottets förslag och antog den föreslagna rekommendationen (nr 13). Samtidigt härmed beslöt rådet att anse den tidigare rekommendationen nr 21/1959 angående samarbete i fråga om högre teknisk utbildning såsom färdigbehandlad för rådets del.

Även på ett mera speciellt område hade rådet att taga ställning till en forskningssamarbetsfråga. Till Finlands regerings meddelanden om rekommendation nr 11/1960 angående forskning i arktisk medicin hade fogats en redogörelse från det i enlighet med rekommendationen tillsatta expertorga-

net för arktisk medicin, innehållande bl. a. en ekonomisk plan för det framtida forskningsarbetet på ifrågavarande område. För det första verksamhetsåret skulle erfordras 390 000 sv. kr. Utskottet kunde konstatera att med detta en god grund lagts för den fortsatta verksamheten i saken. Planen hade emellertid färdigställts så nyligen, att vederbörande myndigheter ännu icke haft tillfälle att taga ställning till densamma och till de i planen ingående detaljförslagen. I ett tilläggsförslag till meddelandet, väckt av herr Lassinantti, hemställde denne, att rådet ville rekommendera regeringarna att söka genomföra nämnda plan. Kulturutskottet ansåg sig icke berett att fatta ståndpunkt till framlagda förslag och begärda anslag, förrän utlåtanden inhämtats från vederbörande organ i respektive länder. På kulturutskottets inrådan beslöt rådet att uppskjuta tilläggsförslaget till nästa ordinarie session.

Två mera speciella spørsmål avseende den högre undervisningen hade aktualiserats i tilläggsförslag till NKK:s berättelse. I det ena önskades en rekommendation med anmodan till regeringarna att snarast ställa erforderliga medel till förfogande för att utvidga den nordiska kursverksamheten för universitetsstuderande i nordiska språk och nordisk litteratur i enlighet med ett förslag av NKK. Detta gick ut på en betydande utvidgning och systematisering av de hittillsvarande kurserna. Enär kulturutskottet fann en förstärkning av de modersmålsstuderandes kunskap om de övriga ländernas språk och kultur vara av väsentlig betydelse, ej minst för att få till stånd en förbättring av skolornas undervisning i grannländernas språk, föreslog utskottet rådet att antaga en rekommendation i enlighet med tilläggsförslaget. Rådet beslöt också en sådan rekommendation (nr 11).

Det andra tilläggsförslaget gällde anordnandet av geologiska och geografiska exkursioner till Island. I tilläggsförslaget uppmanades rådet att rekommendera regeringarna att i enlighet med ett av NKK framställt förslag ställa erforderliga medel till förfogande för anordnande av internordiska exkursioner i geologi och geografi till Island samt föranstalta om upprättande av en expertkommitté för planering av verksamheten. NKK:s förslag gick ut på att genomföra en exkursion till Island med cirka 25 deltagare under såväl 1963 som 1964. Exkursionen förutsatte en gemensam utgift på 10 000 sv. kr. till administration och totalt cirka 25 000 sv. kr. till stipendier. På förslag av kulturutskottet, som fann det vara av särskilt värde att ett närmare vetenskapligt samarbete upprättades mellan Island och de övriga nordiska länderna, antog rådet därför en rekommendation (nr 10) i enlighet med tilläggsförslaget.

2. Jordbruksforskning

Rådet hade till denna session att behandla meddelanden från svenska och norska regeringarna om rekommendation nr 21/1957 angående förbättrat samarbete beträffande jordbruksforskning. Mot bakgrund av det nordiska samarbete, som kommit till stånd på andra områden mellan forskningsråd och forskningsinstitutioner, fann kulturutskottet att även vad angår jordbruksforskningen ett mera institutionellt samarbete borde kunna kom-

ma till stånd. Utskottet nämnde särskilt forskningssamarbetet till skydd för växtförädlingsprodukter. Kulturutskottet fann sig böra anmoda jordbruksministrarna i de nordiska länderna att taga de initiativ, som erfordrades för att få till stånd ett mer permanent samarbete mellan de nordiska forskningsinstitutionerna på jordbrukets område.

3. Nordisk tentamensgiltighet

Till sessionen hade väckts ett medlemsförslag om nordisk tentamensgiltighet av bl. a. herrar Braconier och Osvald. I förslaget hemställdes, att rådet ville rekommendera dels danska regeringen att vidtaga åtgärder för utfärdande av tillämpningsföreskrifter för genomförande av nordisk tentamensgiltighet motsvarande dem, som redan gälla i Finland, Norge och Sverige, dels ock samtliga regeringar att snarast vidtaga åtgärder i syfte att sprida kännedom bland studenterna i Norden om de möjligheter att förlägga studierna till annat nordiskt land än hemlandet, som den nordiska tentamensgiltigheten öppnar.

Kulturutskottet ansåg sig kunna uttala, att de detaljerade föreskrifter om tillgodoräknande av i annat nordiskt land avlagda examina, som antagits vid mellan ämnesföreträdare från de nordiska länderna anordnade ämneskonferenser, direkt och omedelbart vore gällande i Danmark i kraft av ett generellt bemyndigande, som utfärdats för de danska universiteten. Vid ett sådant förhållande fann utskottet att några ytterligare bestämmelser om ifrågavarande föreskrifters ikraftträdande i Danmark icke erfordrades. Vad gällde den i den andra delen av medlemsförslaget hemställda berörda frågan upplystes utskottet om att NKK har för avsikt att inom kort utgiva en omfattande broschyr innehållande informationsmaterial om studiebestämmelser och -förhållanden i de nordiska länderna samt uppgifter om tentamensgiltighetsbestämmelser m. m. Kulturutskottet fann sig böra avvakta resultaten av det pågående arbetet för åstadkommande av förenklade bestämmelser för tentamensgiltigheten och utgivandet av den planerade informationsbroschyren, innan ytterligare åtgärder vidtoges i saken, varför medlemsförslaget borde uppskjutas till nästa ordinarie session. Rådet beslöt i enlighet härmed.

4. Nordiskt institut i Reykjavik

Kulturutskottet hade att behandla regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 27/1962 angående nordiskt institut i Reykjavik ävensom ett i anslutning till dessa i ämnet väckt tilläggsförslag. I detta yrkades, att rådet skulle hemställa till regeringarna att upprätta ett Nordens hus i Reykjavik i enlighet med den av NKK antagna resolutionen av den 14 november 1962.

Upprättandet av ett »Nordens hus» i Reykjavik skulle kräva ett engångsanslag av sammanlagt 1 750 000 n. kr. De samlade årliga driftsutgifterna beräknas komma att uppgå till 200 000 n. kr. De nordiska undervisnings- och kulturministrarna hade vid ett möte i Stockholm den 30 januari 1963

givit förslaget sitt stöd och förpliktat sig att medverka till att nödvändiga medel ställas till förfogande. Enligt ministrarnas beslut skulle anläggningskostnaderna fördelas med 2/5 på Sverige och 1/5 på vart och ett av de övriga nordiska länderna. Kulturutskottet ansåg att den föreliggande planen i hög grad förtjänade att förverkligas. En nordisk institution i Reykjavik skulle kunna bli en väsentlig faktor för den närmare utbyggnaden av de kulturella kontakterna mellan Island och övriga nordiska länder.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 20) i enlighet med tilläggsförslaget. Samtidigt härmed beslöt rådet att anse rekommendationen nr 27/1962 angående nordiskt institut i Reykjavik såsom färdigbehandlad för rådets del.

5. *Språkfrågor*

I samband med behandlingen av NKK:s berättelse underströk kulturutskottet betydelsen av olika åtgärder för att stärka samhörigheten mellan det finsktalande Finland och Norden i övrigt. Utskottet nämnde därvid planerna på effektivisering av svenskundervisningen i finskspråkiga läroanstalter.

Tvåspråkigheten inom Nordkalottområdet hade tagits upp i ett av herr Lassinantti väckt tilläggsförslag till meddelanden om rekommendation nr 12/1957 angående ekonomiskt samarbete i Finlands, Norges och Sveriges nordligaste områden. I tilläggsförslaget hemställde herr Lassinanti att rådet ville rekommendera regeringarna i Finland, Norge och Sverige att vidtaga erforderliga åtgärder i syfte att skapa förutsättningar för ett vetenskapligt studium av språkproblemen vid skolundervisningen inom Nordkalotten och att underlätta ett utbyte över gränserna inom samma område. Förslagsställaren hade pekat på de språkliga problemen i skolundervisningen, som äro en följd av förekomsten av nationella minoriteter inom Nordkalottområdet, och därvid nämnt såväl den samiska befolkningen som den finskspråkiga befolkningen i Norge och Sverige. En avsevärd del av de till dessa minoriteter hörande barnen ansågs ha betydande svårigheter av språklig art vid sin skolgång. Undervisningsförhållandena inom den flerspråkiga Nordkalotten borde därför göras till föremål för noggranna undersökningar, som kunde läggas till grund för undervisningen i området. Kulturutskottet erinrade om att spörsmålet såvitt gällde samerna sammanhänger med hela problemkomplexet om det samiska folkets kulturella situation. Med hänsyn till den betydelse, de i tilläggsförslaget berörda problemställningarna äga för befolkningen inom Nordkalotten, ansåg kulturutskottet, att dessa borde ägnas särskild uppmärksamhet och att möjligheten att etablera ett nordiskt samarbete i hithörande praktiska frågor borde undersökas. Utskottet föreslog rådet att antaga en rekommendation, riktad till regeringarna i Finland, Norge och Sverige, om att vid den fortsatta behandlingen av de speciella problem, som sammanhånga med minoritetsbefolkningen i dessa länders nordligaste områden, ägna särskild uppmärksamhet åt de möjligheter som ett nordiskt samarbete erbjuder, bl. a. i form av gemensam forskning och annat praktiskt samarbete såsom lärarutbyte.

Rådet följde utskottets förslag och antog en rekommendation i enlighet härmed (nr 9).

6. Gemensam bokmarknad

Meddelandena i anledning av rekommendation nr 30/1958 angående gemensam bokmarknad utvisade, att permanenta bokkommittéer med representanter för förläggare, bokhandlare, författare, biblioteksfolk m. fl. tillsatts i de olika länderna.

Vid ett möte i Åbo i juni 1962 med representanter för dessa kommittéer hade fastlagts gemensamma riktlinjer för kommittéernas framtida verksamhet. Dessa arbetade med en rad konkreta planer, t. ex. nordiska författarturnéer till skolor och lärarseminarier, nordiska bokkataloger för biblioteken och en särskild artikeltjänst, vilken skulle förse pressen kostnadsfritt med artiklar om nordiska litterära ämnen. Även i övrigt hade rekommendationens önskemål genomförts i betydande omfattning särskilt i Norge. Av meddelandena framgick vidare, att några väsentliga tull- eller importmässiga hinder för närvarande icke förefunnes för gemensam nordisk bokmarknad.

7. Radio-, televisions- och teaterfrågor

I anslutning till rekommendation nr 12/1957 angående ekonomiskt samarbete i Finlands, Norges och Sveriges nordligaste områden hade herr Lassinantti väckt ett tilläggsförslag angående teaterverksamheten inom Nordkalottområdet. I tilläggsförslaget hemställde förslagsställaren, att rådet ville rekommendera regeringarna i Norge och Sverige att undersöka förutsättningarna för en fast teater i de nordligaste delarna av respektive land samt regeringarna i Finland, Norge och Sverige att underlätta ett teaterutbyte över gränserna inom Nordkalottområdet.

Kulturutskottet anslöt sig till de synpunkter, som lågo till grund för tilläggsförslaget. Utskottet ansåg det vara av stor betydelse att tillgodose de ökande kulturella behoven hos befolkningen i dessa områden. Ett utvidgat samarbete mellan de tre berörda länderna genom en koordinerad reseaterverksamhet skulle kunna skapa förbättrade förutsättningar för att få se god teater även i Nordkalottområdet. Då förslaget emellertid icke kunnat närmare utredas, föreslog utskottet uppskov med tilläggsförslaget till nästa session. Rådet biföll denna hemställan.

Till kulturutskottet hänvisades regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 6/1962 angående vidgat radio- och televisionssamarbete. I det medlemsförslag till föregående session, som låg till grund för denna rekommendation, hade förslagsställarna, herrar Eliasson i Sundborn och Sundin, särskilt framhållit behovet av tekniska åtgärder för att möjliggöra avlyssnande av ett lands radioprogram även i grannländerna. Denna huvudfråga hade emellertid knappast berörts i regeringarnas meddelanden, vilket påtalades av herr Sundin i samband med sakens hänvisande till utskottet. I sitt förslag till rådet erinrade kulturutskottet, vad beträffar möjligheter-

na att öka hörbarheten över gränserna, anordna speciella regionala program för gränstrakterna och utsända särskilda nordiska program på speciella våglängder och kanaler, om att en på dylika sätt utvidgad verksamhet enligt meddelandena stötte på tekniska svårigheter, som vore beroende av det förefintliga stations-, våglängds- och kanalnätet. Under alla omständigheter krävdes långvariga förberedelser från fackorganens sida för ernående av mera betydande resultat. Under hänvisning härtill och till att på såväl radions som televisionens område det numera försiggår ett fortlöpande fast samarbete mellan de nordiska länderna, föreslog kulturutskottet att rådet skulle anse spørsmålet för rådets del såsom färdigbehandlat. Rådet beslöt i enlighet härmed.

Kulturutskottet hade även att ta ställning till ett av bl. a. fru Gärde Widemar väckt medlemsförslag om gemensam nordisk utbildning för teater, film, radio och television. Förslagsställarna hemställde till rådet att rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att påskynda genomförandet av redan föreliggande planer på samnordisk utbildning av personal inom teatern, filmen, radion och televisionen samt överväga möjligheterna att inrätta en gemensam institution för utbildning av kvalificerade arbetskrafter inom dessa områden. Enligt förslaget ha visserligen planer om inrättande av en nordisk filmakademi eller filmhögskola framlagts, men till en verklig behandling av dessa planer, däribland frågan hur ett nordiskt samarbete på det ifrågavarande området skulle kunna ordnas, har man på ansvarigt håll ännu icke hunnit.

Kulturutskottet, som under sitt arbete erhöll upplysningar om det utredningsarbete, som pågår inom undervisnings- och kulturministerierna beträffande denna sak, ville för sin del särskilt understryka betydelsen av att de sakkunniga under utredningsarbetet fortlöpande ha de nordiska samarbetsmöjligheterna i sikte när det gäller utbildningsformer utöver den grundläggande fackliga utbildningen. Utskottet underströk att behovet av ökade utbildningsmöjligheter är mycket stort. Vissa samarbetsåtgärder på området ha redan kommit till stånd eller planeras; bl. a. skall sommaren 1961 i Vasa arrangeras en nordisk kurs för vidareutbildning av teaterinstruktörer. Sådana kurser borde enligt utskottet arrangeras i offentlig regi även för film-, radio- och televisionsregissörer och för annan kostnärlig och teknisk personal på ifrågavarande områden, gärna på nordiskt plan.

För sin del föreslog utskottet rådet att rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att påskynda utredningen rörande planerna om grundläggande utbildning på nationell grundval av personal inom teater, film, radio och television och att vid utarbetandet av dessa planer fortlöpande beakta nordiska lösningar när det gäller vidareutbildningen samt att i avvaktan på mer långsiktiga lösningar arrangera fortbildningskurser för instruktörer, regissörer och annan konstnärlig och teknisk personal på ifrågavarande områden med den planlagda verksamheten i NKK:s regi såsom mönster.

Rådet beslöt enhälligt antaga en rekommendation (nr 21) i enlighet med utskottets förslag.

Till sessionen hade väckts ett medlemsförslag om utbildning av lärare och andra ungdomsledare i filmkunskap. I förslaget hemställdes, att Nordiska rådet skulle rekommendera regeringarna att skyndsamt vidtaga åtgärder för att gemensamt utreda förutsättningarna för att vid ifrågakommande läroanstalter, såsom lärarutbildningsanstalter och socialhögskolor, införa utbildning i film- och televisionskunskap samt att som en första åtgärd anordna ett nordiskt sommarseminarium för lärare och andra ungdomsledare i berörda ämnen.

Remissinstanserna hade över lag ställt sig positiva till medlemsförslaget, bl. a. under framhållande av att undervisning genom film och television kommer att inom överskådlig tid i viss omfattning införas i den obligatoriska grundskolan i de nordiska länderna. Rådets kulturella niomannakommitté hade i sitt utlåtande funnit att anordnandet av ett försöksseminarium för utbildning i filmkunskap vore ägnat att ge erfarenheter för den framtida planeringen av fortbildningen av lärare i film- och televisionskunskap och tillstyrkte medlemsförslaget. Kulturutskottet anslöt sig till niomannakommitténs utlåtande och framhävde för sin del särskilt önskvärdheten av att de i medlemsförslaget avsedda åtgärderna vidtoges skyndsamt.

På förslag av kulturutskottet beslöt rådet att antaga en rekommendation (nr 8) till regeringarna i enlighet med medlemsförslaget.

8. Övriga saker

Den enda arbetsmarknadsfråga, som kulturutskottet hade att behandla vid denna session, härrörde från regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 16/1959 angående gemensam arbetsmarknad för intellektuella yrken. De yrkesgrupper, som för närvarande stode i blickpunkten för Nordiska rådets intresse vad beträffar genomförande av en nordisk arbetsmarknad för särskilda yrkesgrupper, vore enligt utskottet: bibliotekarier, farmaceuter, läkare, lärare, sjukgymnaster, sjöfolk, tandläkare och veterinärer. Då problemställningarna inom flera av dessa områden vore olikartade och förutsatte grundlig utredning med utgångspunkt från förhållandena inom vederbörande fack, fann utskottet det vara mer ändamålsenligt att behandla arbetsmarknadsfrågorna särskilt för varje fackgrupp. Med hänsyn härtill beslöt rådet efter förslag av utskottet att betrakta rekommendation nr 16/1959 angående gemensam arbetsmarknad för intellektuella yrken såsom färdigbehandlad för rådets del.

Vid sin behandling av regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 22/1959 angående beviljande av medel för gemensamma kulturella ändamål m. m. påpekade utskottet, att anslagen till nordiska kulturella ändamål i de särskilda länderna anvisades i delvis mycket olikartade former, varför det erbjöde svårigheter att skapa sig en korrekt bild av situationen.

Utskottet ansåg, att NKK i sin årliga berättelse till Nordiska rådet borde kunna redogöra för de finansiella frågorna. Med hänvisning härtill beslöt rådet på utskottets förslag avskriva rekommendationen såsom färdigbehandlad för rådets del.

C. Saker behandlade av socialpolitiska utskottet

1. Arbetsmarknadsfrågor

Ett av huvudområdena för socialpolitiska utskottets arbete gällde liksom eljest arbetsmarknadsfrågorna. I samtliga fall var frågan om genomgång av regeringarnas meddelanden om tidigare rekommendationer beträffande skilda yrkesgrupper.

Av olika skäl har det redan år 1960 färdigställda förslaget till överenskommelse om en samnordisk arbetsmarknad för läkare ännu icke blivit undertecknat av de medverkande länderna. Från Norge och Finland ha önskemål framförts om att utkastet till överenskommelse skall ändras till att omfatta även utanför Norden utbildade läkare, som äro nordiska medborgare. I Danmark och Sverige motsätter man sig icke en sådan utvidgning. Förslag till tilläggsöverenskommelse härom har också utarbetats och överlämnats till regeringarna för undertecknande.

Socialpolitiska utskottet fann under dessa omständigheter att goda möjligheter nu föreläge för ett undertecknande av överenskommelsen om nordisk arbetsmarknad för läkare.

I anslutning till regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 7/1957 angående gemensam arbetsmarknad för läkare och tandläkare hade herr Birger Andersson väckt ett tilläggsförslag om gemensam arbetsmarknad för tandläkare. I förslaget hemställdes, att rådet måtte rekommendera regeringarna att ingå en överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad för tandläkare i huvudsaklig överensstämmelse med det i Nordisk udredningsserie 1962: 6 framlagda förslaget.

Nämnda förslag till överenskommelse om gemensam arbetsmarknad för tandläkare hade framlagts i maj 1962. Med hänsyn till att remissbehandlingen av betänkandet ännu icke avslutats i alla berörda länder ansåg sig socialpolitiska utskottet icke kunna taga slutlig ståndpunkt till tilläggsförslaget utan förordade att den vidare behandlingen därav borde uppskjutas till nästa session. Rådet beslöt i enlighet härmed.

Arbetet med rekommendation nr 18/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjukgymnaster har under någon tid vilat i avvaktan på att i Danmark en ordning skulle införas med offentlig auktorisation av sjukgymnaster. I ett nyligen avgivet betänkande har vederbörande danska kommitté nu framlagt förslag om utbildning av sjukgymnaster, innefattande förslag om sådan auktorisation. Enligt socialpolitiska utskottet borde härefter frågan om gemensam arbetsmarknad för sjukgymnaster kunna bringas till en positiv lösning.

Till regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 8/1961 angående gemensam arbetsmarknad för sjöfolk — en fråga vilken upptagit en stor del av socialpolitiska utskottets tid vid tidigare sessioner — hade fogats en utförlig redogörelse för de hittills förda förhandlingarna, som kommit så långt att ett utkast till överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om gemensam nordisk arbetsmarknad för visst nautiskt befäl nu förelåge för vederbörande regeringars granskning och beslut. Socialpolitiska utskottet hade för sin del icke något att erinra mot de principer, som lagts till grund för detta utkast. Utskottet förutsatte att arbetet i de övriga delar, som avsågos med rekommendationen, inberäknat frågan om gemensam utbildning av navigationslärare samt om en gemensam nordisk arbetsmarknad för fartygstelegrafister, fortsattes. Därvid underströk utskottet betydelsen av att arbete bedrivs på sådant sätt, att lösningar av hithörande spörsmål erhållas i en eller annan form.

Som ett spörsmål av arbetsmarknadskaraktär är också att betrakta ett vid tionde sessionen väckt tilläggsförslag om tillgodoräknande av nordisk offentlig tjänst i fråga om pensionsrätt. Förslagsställaren önskade att rådet skulle uppmana regeringarna att, sedan erforderliga undersökningar företagits, stegvis genomföra en ordning, enligt vilken all anställning i stat och kommun i ett nordiskt land lägges till grund vid beräkning av pension till tjänsteman anställd i offentlig tjänst. Rådets socialpolitiska niomannakommitté, som behandlat förslaget, framhöll för sin del, att utan tvivel anledning förelåge att räkna med att den gemensamma nordiska arbetsmarknaden komme att i allt större utsträckning omfatta även verksamhet i offentlig tjänst. Den i offentlig tjänst anställda arbetskraftens rörlighet på arbetsmarknaden motverkades emellertid av att offentlig tjänstgöring i ett nordiskt land ej kunde åberopas som grund för pensionsberäkning i ett annat nordiskt land. För närvarande måste man därför räkna med att i offentlig tjänst anställd arbetstagare endast i mindre utsträckning sökte anställning i annat nordiskt land.

Socialpolitiska utskottet anslöt sig till den av niomannakommittén framförda uppfattningen, att den gemensamma nordiska arbetsmarknaden inte kunde utvecklas inom den offentliga sektorn, därest icke pensionsfrågan erhöles en tillfredsställande lösning. Enligt utskottet borde man eftersträva att uppnå generella regler för tillgodoräkandet av tjänstgöringstid. I enlighet med niomannakommitténs förslag fann utskottet att en generell samordning till en hörjan lämpligen borde begränsas till arbetstagare, som åtnjöte pensionsrätt enligt den statliga pensionsordningen i varje land. Man borde dock sikta till en samordning i pensionshänseende beträffande all offentlig tjänst. I sitt förslag hemställde utskottet till rådet att antaga en rekommendation till regeringarna om att låta utarbeta samt antaga en överenskommelse mellan länderna, enligt vilken en i offentlig tjänst anställd och till den statliga pensionsordningen anknuten arbetstagare berättigas att i pensionshänseende

tillgodoräkna anställningstid, som enligt annat nordiskt lands statliga pensionssystem berättigar till pension.

En rekommendation (nr 26) av denna lydelse antogs också av rådet.

2. Sociallagstiftningen

En ur principiell synpunkt betydelsefull sak, som socialpolitiska utskottet hade att behandla under sessionen, gällde frågan om en harmonisering av sociallagstiftningen i Norden, vilken väckts i ett medlemsförslag av bl. a. herr Kellgren. Förslaget till rekommendation går ut på att regeringarna skola vidtaga åtgärder i syfte att uppnå ett förenhetligande av de nordiska ländernas sociallagstiftning. I medlemsförslaget erinrades om att 1955 års nordiska konvention om social trygghet endast syftade till att åstadkomma likställighet vad angår olika sociala förmåner mellan vederbörande lands egna medborgare och andra nordbor, som vistas i landet. Något egentligt arbete på att förenhetliga sociallagstiftningen i de olika länderna och att söka åstadkomma till art och omfattning överensstämmande sociala förmåner hade ännu ej inletts. Tanken på en verklig harmonisering av sociallagstiftningen, likartad den som genomförts beträffande stora delar av annan lagstiftning i Norden, hade enligt förslagsställarna efter hand fått spridning, och tiden vore nu inne att påbörja detta lagstiftningsarbete.

Socialpolitiska utskottet hade vid sessionen tillgång till en ingående redogörelse för Nordiska socialpolitiska kommitténs hittillsvarande arbete med harmonisering av sociallagstiftningen i Norden. Av denna framgick, att ett betydande intresse förelåg för att åstadkomma en harmonisering av sociallagstiftningen på sådana områden, där detta vore praktiskt genomförbart och där en gemensam lagstiftning skulle få betydelse för medborgarna, men också att förutsättningar icke ansåges föreligga för att till gemensam lagstiftning upptaga andra frågor, exempelvis rörande understödsnivån, finansieringen av förmånerna och organisationen. Utskottet fann emellertid ytterligare överväganden erforderliga, innan rådet kunde taga ställning till medlemsförslaget. För att giva rådruum härtill beslöt rådet på utskottets hemställan att uppskjuta medlemsförslaget till nästa ordinarie session.

3. Utbildningsfrågor

Vid sessionen förelåg endast ett regeringsförslag, väckt av Finlands regering. Förslaget gick ut på att rådet skulle till behandling upptaga frågan om nordiskt samarbete beträffande utbildning av den mera kvalificerade personalen på de sociala verksamhetsområdena. Regeringarna borde enligt förslaget kunna i större utsträckning än hittills samarbeta i fråga om den kompletterande utbildningen och fortbildningen av kvalificerad personal på det sociala området. Socialpolitiska utskottet föreslog ett uppskov med sakens behandling i rådet till nästa ordinarie session för att bereda rådets socialpolitiska niomannakommitté tillfälle att närmare utreda frågan. På angivna skäl beslöt rådet att uppskjuta den vidare behandlingen av regeringsförslaget till 1964 års session.

Rådet hade att taga ställning till en mera speciell utbildningsfråga, av-

seende sjukvårdsadministratörer. Detta spörsmål har under senare år i samtliga nordiska länder fått allt större aktualitet. Till rådets elfte session hade väckts ett medlemsförslag om gemensam nordisk utbildning av sjukvårdsadministratörer, biträtt från svensk sida av herr Birger Andersson. Med utgångspunkt från en nationell svensk utredning i frågan, vars resultat framlades 1962, hemställdes i förslaget, att rådet måtte rekommendera regeringarna att snarast undersöka förutsättningarna för att utbygga undervisningen vid Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg med utbildning av sjukvårdsadministratörer.

Enligt socialpolitiska utskottet utvisade den i saken föreliggande utredningen, att det i samtliga nordiska länder framstode såsom mycket angeläget att åstadkomma förbättrade möjligheter till högre utbildning av sjukhusens administrativa ledare. Utskottet delade förslagsställarnas uppfattning att väsentliga fördelar stode att vinna om en sådan utbildning kunde anordnas gemensamt för de nordiska länderna och anknytas till Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg. Det vore därför önskvärt att regeringarna i de nordiska länderna toge ställning till denna fråga och i samband därmed övervägde, vilken förstärkning av hälsovårdshögskolan som på grund av en sådan utredning kunde bli erforderlig. På förslag av socialpolitiska utskottet antog rådet en rekommendation (nr 1), vari regeringarna uppmanades att snarast undersöka förutsättningarna för en samnordisk utbildningsverksamhet avseende sjukhusadministration vid Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg.

I anslutning till rekommendation nr 18/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjukgymnaster hade väckts ett tilläggsförslag om samnordisk utbildning av instruktionsgymnaster. I rekommendationsförslaget anmodades regeringarna att genomföra en sådan utbildning. Socialpolitiska utskottet kunde ej taga ställning till förslaget, då det ej hunnit remissbehandlas före sessionen. På förslag av utskottet beslöt rådet därför att uppskjuta den vidare behandlingen av tilläggsförslaget till 1964.

4. Sjukhussamarbete

I ett till tionde sessionen väckt men till elfte sessionen uppskjutet tilläggsförslag till meddelanden om rekommendation nr 10/1954, biträtt av bl. a. herr Birger Andersson, hade hemställts, att rådet ville rekommendera regeringarna att undersöka på vilket sätt och på vilka områden ett samarbete mellan två eller flera länder beträffande specialistvård på sjukhus skulle kunna åstadkommas. Frågan behandlades även vid årets session i sammanhang med regeringarnas meddelanden om nämnda rekommendation nr 10/1954 angående vård av nordisk medborgare på sjukhus i annat nordiskt land än hemlandet.

Rådets socialpolitiska niomannakommitté, som behandlade saken, erinrade om att utbyggnaden av specialistsjukvården numera skedde parallellt inom de nordiska länderna, varför ett närmare nordiskt samarbete på detta område vore mindre angeläget än tidigare. Niomannakommittén hade emellertid samtidigt anfört att inom vissa regioner, och då särskilt Nordkalotten, ett

samarbete mellan regionsjukhusen i de berörda länderna skulle medföra ett bättre utnyttjande av resurserna och en önskvärd utvidgning av specialavdelningarnas upptagningsområden. Niomannakommittén hade därför förordat, att regeringarna skulle samråda om huruvida och i vilken utsträckning ett sådant samarbete borde upptagas. Till socialpolitiska utskottet meddelades emellertid under sessionen att saken redan behandlats vid de nordiska hälsovårdsministrarnas möte i Köpenhamn i början av februari 1963. Enighet hade därvid förelegat om att samarbetet på specialistsjukvårdens område fungerade tillfredsställande och att behov icke syntes föreligga av något ytterligare initiativ i saken.

På utskottets förslag beslöt rådet att icke företaga sig något i anledning av tilläggsförslaget. Samtidigt beslöt rådet att anse rekommendation nr 10/1954 angående vård av nordisk medborgare på sjukhus i annat nordiskt land än hemlandet såsom färdigbehandlad för rådets del.

5. Läkemedelsforskning och odontologisk materialprovning

Vid föregående session hade rådet antagit en rekommendation nr 12/1962 angående samarbete i fråga om läkemedelsforskning m. m. I samband därmed hade utskottet understrukt önskvärdheten av att ett vidgat nordiskt samarbete beträffande forskning och upplysning i fråga om läkemedel kunde upptagas. Av årets meddelanden framgick att särskilt utsedda sakkunniga från de nordiska länderna inom kort skulle sammanträffa för överläggningar rörande de i rekommendationen upptagna frågorna. Vidare upplystes det för socialpolitiska utskottet, att de nordiska hälsovårdsmyndigheternas chefer under våren 1963 skulle hålla överläggningar och därvid även behandla ifrågavarande frågor. I sitt förslag till rådet uttryckte utskottet en förhoppning om att det nu påbörjade utredningsarbetet skulle bedrivas skyndsamt samt att det skulle visa sig möjligt att finna former för ett fruktbärande nordiskt samarbete beträffande forskning och upplysning i fråga om läkemedel liksom att samarbetet beträffande kontrollen av farmaceutiska specialiteter skulle utvecklas vidare.

I ett till rådets åttonde session väckt medlemsförslag, från svensk sida biträdd av fru Ekendahl och herr Pettersson i Dahl, hemställde förslagsställarna, att regeringarna skulle rekommenderas att vidtaga de åtgärder, som må finnas erforderliga för att få till stånd ett samarbete mellan de nordiska länderna i fråga om odontologisk materialprovning och forskning i samband därmed. Sedan regeringarna under våren 1960 tillsatt en nordisk kommitté med uppgift bl. a. att utarbeta förslag om upprättande av en gemensam nordisk institution för provning av dentalmaterial, uppsköt förslaget både vid åttonde och vid nionde sessionen till nästföljande session. Vid den tionde sessionen förelåg den nordiska kommitténs betänkande om upprättande av en gemensam nordisk institution för provning av dentalmaterial (Nordisk utredningsserie 1961: 7). I avvaktan på att remissbehandlingen av betänkandet skulle slutföras uppsköt emellertid rådet även då den vidare behandlingen av medlemsförslaget till följande session.

Remissyttrandena över Nordiska kommitténs angående dentalmaterial betänkande utvisade, att det förelåg ett klart behov av en statlig provning av odontologiskt material och av forskningen på detta område. Enligt socialpolitiska utskottets mening stode uppenbara fördelar att vinna, om de nordiska länderna samverkade i denna fråga och gemensamt utnyttjade sina resurser. Utskottet delade socialpolitiska niomannakommitténs mening att behovet av odontologisk materialprovning och forskning bäst tillgodosåges genom att en fristående nordisk institution inrättades i enlighet med vad som föresloges i betänkandet. Utskottet föreslog rådet att rekommendera regeringarna att i huvudsaklig överensstämmelse med det av Nordiska kommittén angående dentalmaterial framlagda förslaget upprätta en gemensam nordisk institution för provning av dentalmaterial och forskning i samband därmed.

Rådet antog också enhälligt den föreslagna rekommendationen (nr 25).

6. Sommartid

Stor uppmärksamhet tilldrog sig frågan om sommartid. Sedan den i Sverige av medicinalstyrelsen, järnvägsstyrelsen och lantbruksstyrelsen gemensamt utförda utredningen angående förutsättningarna för införande av sommartid i Sverige (se Nordisk utredningsserie 1962:5) avslutats, hade fru Ekendahl samt herrar Hernelius och Lundström i ett tilläggsförslag till tionde sessionen hemställt, att rådet ville rekommendera regeringarna att uttala sig för sommartidens genomförande i de nordiska länderna. Förslaget uppsköts av rådet till elfte sessionen i avvaktan på den svenska remissbehandlingen.

Införande av sommartid i de nordiska länderna har behandlats från tre utgångspunkter, nämligen ur kommunikationssynpunkt, med hänsyn till jordbruksnäringens intressen samt ur hälso- och trivselsynpunkt. Socialpolitiska utskottet granskade i tur och ordning dessa tre faktorer.

Ett genomförande av sommartid även i Danmark och Sverige — i Norge har sommartid på försök tillämpats sedan 1959 — kunde möjligen förändra vissa svårigheter ur kommunikationssynpunkt. Svenska järnvägsstyrelsen har sålunda framhållit, att tidtabellsskifte måste genomföras två gånger årligen i samband med övergången från en tid till en annan även om att under den tid, sommartid tillämpas, de internationella järnvägsförbindelserna kunna komma att få olämpliga ankomst- och avgångstider. Enligt utskottets mening borde dessa nackdelar dock bliva av väsentligt mindre betydelse, om sommartidsfrågan erhöle en enhetlig lösning i de nordiska länderna och därmed tidslikhet skulle råda i Norden under sommaren.

Beträffande de invändningar, som från jordbrukshåll resas mot tanken på att införa sommartid, ville utskottet hänvisa till att sommartid tillämpats i Norge under de senaste fyra åren utan att, såvitt framkommit, några påtagliga olägenheter uppstått för jordbruket. Förhållandena kunde icke antagas vara så olika i Norge å ena sidan samt i Danmark och Sverige å andra sidan, att de i Norge vunna erfarenheterna ej skulle kunna giva viss ledning för bedömandet av sommartidens verkningar i Danmark och Sverige.

Niomannakommitténs rekommendationsförslag syftade dessutom endast till att försöksvis införa sommartid. Om detta förslag genomfördes, kunde således sommartidens konsekvenser för jordbruket närmare studeras under en lämpligt avvägd försöksperiod.

Utskottet ansåg sig vidare kunna konstatera att det i saken föreliggande utredningsmaterialet gav ett påtagligt stöd för att sommartid skulle få stor betydelse ur hälso- och trivselsynpunkt. Utskottet hyste också den uppfattningen att det fanns en utbredd opinion hos befolkningen för en positiv lösning av frågan. Med hänsyn härtill och då dessutom såsom ovan anförts invändningarna från kommunikations- och jordbrukssynpunkt knappast borde tillmätas någon avgörande betydelse, ansåg utskottet övervägande skäl tala för att nu försöksvis införa sommartid även i Danmark och Sverige. Utskottet föreslog rådet att antaga en sådan rekommendation.

De båda danska utskottsmedlemmarna reserverade sig mot förslaget och hemställde, att rådet icke skulle företaga sig något i anledning av tilläggsförslaget. Så gjorde också herr Gustafsson i Kårby, som anslöt sig till den uppfattning som herr Sundin framfört i en reservation till socialpolitiska niomannakommitténs utlåtande i saken. I denna reservation hade herr Sundin uttalat, att förutsättningar att med stöd av en enhällig nordisk opinion på försök införa sommartid saknades. De praktiska svårigheterna för kommunikationsväsendet och jordbruket vore enligt herr Sundin otvivelaktigt så stora, att redan införandet av sommartid på försök skulle bli en alltför tung belastning på dessa områden av näringslivet.

Vid frågans behandling i rådet utspann sig en längre debatt. Efter omröstning antog rådet en rekommendation (nr 16) vari regeringarna i Danmark, Norge och Sverige rekommenderades att försöksvis genomföra sommartid efter enhetliga regler. För rekommendationen röstade 25 medlemmar (däribland herr Birger Andersson, fröken Andersson, fru Ekendahl, herrar Gillström, Gustafsson i Stockholm, Helén, Lassinantti, Lundström och Ohlin), medan 19 (däribland herrar Cassel, Gustafsson i Kårby, fru Segerstedt Wiberg, herrar Strand och Sundin) röstade emot och 5 medlemmar (däribland herrar Ahlkvist och Thapper) avstodo från att rösta.

7. Övriga saker

Vid genomgång av berättelsen från Nordiska socialpolitiska kommittén fann socialpolitiska utskottet anledning att särskilt uppmärksamma frågan om ratificering av ILO-konventionerna. Av berättelsen framgår, att kommittén genom ett underutskott fortsätter arbetet med att genomgå sådana konventioner, som ännu icke blivit ratificerade av ett eller flera av de nordiska länderna. Många av dessa konventioner torde visserligen vara av sådan beskaffenhet, att de ej röra nordiska förhållanden eller att de av andra skäl icke lämpligen böra ratificeras av de nordiska länderna. I den mån sådana hinder icke föreligga, bör emellertid enligt utskottet alla möjligheter tillvaratagas att ratificera konventionerna.

D. Saker behandlade av trafikutskottet

1. Pass- och reselättnader

Vid Nordiska rådets åttonde session i Reykjavik år 1960 antog rådet rekommendationen nr 3/1960, vari regeringarna uppmanades vidtaga vissa åtgärder för åstadkommande av ytterligare pass- och reselättnader i Norden. Spörsmålet hade tidigare slutbehandlats utom såvitt gäller Islands anslutning till överenskommelsen den 12 juli 1957 om upphävande av passkontrollen vid de internordiska gränserna. Vid trafikutskottets behandling av regeringarnas meddelanden om denna rekommendation framgick, att samtliga länder numera vidtagit erforderliga åtgärder för att Island skulle kunna ansluta sig till den nordiska passunionen fr. o. m. den 1 juli 1963. I enlighet med trafikutskottets förslag beslöt rådet att anse denna rekommendation som färdigbehandlad.

Vid föregående session antog rådet rekommendation nr 17/1962, som förordade en sådan ordning att identitetskort ävensom pass, vilkas giltighetstid icke utlöpt tidigare än fem år tillbaka, i lämplig utsträckning skulle kunna godtagas som resedokument vid inresa i och tre månaders vistelse inom det nordiska passkontrollområdet. Av meddelandena om denna rekommendation framgick, att regeringarna för närvarande utredde frågan i hela dess vidd. Vid sin behandling av saken instämde trafikutskottet i förhoppningarna att rekommendationen skulle kunna genomföras i god tid före turistsäsongen 1963.

I anledning av berättelsen från Nordiska samfärdselkommittén hade herr Lundström väckt ett tilläggsförslag om ökad rörelsefrihet mellan de nordiska länderna för mindre flygplan. I förslaget hemställdes, att rådet skulle rekommendera regeringarna att undersöka förutsättningarna för en ordning för internordisk trafik, enligt vilken lätta flygplan, inregistrerade i något av de nordiska länderna, få anlita flygplats utan att vara skyldiga lämna tullanmälan, under förutsättning att tullpliktigt gods icke medföres ombord, och att dylika plan utgå över förteckningen över sådan krigsmateriel, beträffande vilken fordran på utförselbevis uppställts. Trafikutskottet föreslog utan närmare motivering rådet att rekommendera regeringarna att undersöka möjligheterna för att minska gränsformalitetserna i allmänhet för den internordiska flygtrafiken. Rådet antog denna rekommendation (nr 29).

2. Gemensam trafiklagstiftning, högertrafik i Sverige m. m.

Till sessionen hade bl. a. herr Lundström väckt ett medlemsförslag om gemensam trafiklagstiftning. I detta yrkas, att rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att ställa sådana hjälpmedel till förfogande för Nordiska vägtrafikkommittén, att denna snabbt kan utarbeta utkast till en gemensam nordisk trafiklag. Förslaget hade till-

styrkts av Nordiska samfärdselkommittén, vilken i sitt utlåtande uttalat att det vore osäkert när en gemensam europeisk trafikordning kunde genomföras. Det vore önskvärt att ett utkast till en gemensam nordisk trafiklagstiftning färdigställdes, så att denna fråga kunde lösas utan att man behövde avvakta en mera omfattande europeisk ordning. Under sådana omständigheter förordade trafikutskottet en rekommendation i enlighet med medlemsförslagets hemställan. Rådet beslöt också enhälligt att antaga en sådan rekommendation (nr 5).

Frågan om införande av högertrafik i Sverige hade rådet förehaft redan vid nionde sessionen år 1961 i anledning av ett då av ett stort antal rådsmedlemmar väckt medlemsförslag. Sedan det vid detta tillfälle från svensk sida framhållits, att saken tagits upp i Sverige, avstod rådet från att antaga någon rekommendation i saken. Under hösten 1962 togs saken ånyo upp i rådet i ett medlemsförslag, denna gång väckt av fyra av rådspresidiets medlemmar, däribland herr Ohlin. I medlemsförslaget begärdes en rekommendation till Sveriges regering om att snarast vidtaga åtgärder för införande av högertrafik i Sverige. Vid frågans behandling under sessionen fick trafikutskottet mottaga upplysning om att svenska regeringen den 15 februari 1963 beslutat framlägga proposition till riksdagen om övergång till högertrafik i Sverige. Med hänsyn härtill föreslog utskottet, att rådet icke skulle företaga sig något i anledning av medlemsförslaget. Detta blev också rådets beslut.

Att på samma sätt som på åtskilliga andra områden låta de nordiska länderna utgöra en enhet var syftet med ett till sessionen väckt medlemsförslag om försäkring av icke nordiska motorfordon, väckt av bl. a. herr Gustafsson i Stockholm. Förslagsställarna hemställde, att rådet skulle rekommendera regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att göra Norden till ett gemensamt försäkringsområde vad gällde den obligatoriska ansvarsförsäkringen för icke nordiska motorfordon. Om Norden bleve en enhet i detta avseende, skulle man kunna låta den nuvarande kontrollen vid de internordiska gränserna bortfalla och därigenom uppnå såväl en arbetsbesparing för tullväsendet som en lättnad för det ständigt växande antalet bilturister från icke nordiska länder, vilka besöka mer än ett av de nordiska länderna. I trafikutskottet rådde enighet om önskvärdheten av att Norden blev ett dylikt gemensamt försäkringsområde, och då försäkringsföreningarna i de nordiska länderna vore beredda att medverka till förslagets genomförande med ett halvårs förvarning — gemensamma nordiska gränsförsäkringar skulle sålunda kunna införas vid årsskiftet 1964—1965 — föreslog utskottet rådet att bifalla förslaget. Rådet antog en rekommendation (nr 6) i överensstämmelse med medlemsförslaget.

3. Öresundsförbindelsen

En betydande del av trafikutskottets tid under sessionen ägnades frågan om en fast förbindelse mellan Danmark och Sverige i Öresund. Denna sak har stått på rådets dagordning ända sedan första sessionen år 1953, vid

vilken rådet antog rekommendationen nr 4/1953, vari regeringarna i Danmark och Sverige rekommenderades att företaga förberedande undersökningar för belysning av de allmänna ekonomiska och trafikmässiga förutsättningarna för byggande av en bro eller tunnel mellan Danmark och Sverige över Öresund. Det mycket omfattande utredningsarbete, som i anledning av denna rekommendation igångsatts, avslutades under senhösten 1962, då de s. k. Öresundsdelegationerna avgåvo sitt betänkande (se Nordisk utredningsserie 1963: 1). I anslutning till regeringarnas meddelanden om denna rekommendation, hade herr Gustafsson i Stockholm jämte en annan medlem i ett tilläggsförslag hemställt, att rådet ville rekommendera regeringarna i Danmark och Sverige att — eventuellt i samråd med regeringarna i Finland och Norge — låta bygga en fast förbindelse över Öresund.

I sitt förslag till rådet uttalade trafikutskottet sin tillfredsställelse med att den begärda undersökningen nu blivit slutförd. Med den växande trafiken över Öresund var det enligt utskottets mening uppenbart, att en fast förbindelse borde byggas och att frågan därom snarast borde upptagas till överläggning mellan berörda länder. Klart vore även, att byggandet av en Öresundsförbindelse borde samordnas med byggande av en Stora Bälts-bro.

På angivna skäl kunde utskottet föreslå rådet att anse rekommendation nr 4/1953 såsom färdigbehandlad för rådets del och att rekommendera regeringarna i Danmark och Sverige att låta bygga en fast förbindelse över Öresund. Rådet beslöt i enlighet härmed, och den föreslagna rekommendationen antogs enhälligt (nr 28).

4. Vägfrågor

Till sessionen hade herr Sundin jämte norska rådsmedlemmar, väckt ett medlemsförslag om norsk-svenska mellanriksvägar, vari de hemställde, att rådet skulle rekommendera regeringarna i Norge och Sverige att snarast utarbeta en gemensam plan för byggande av norsk-svenska mellanriksvägar samt därefter underställa denna Nordiska rådet för yttrande enligt art. 36 i den allmänna nordiska samarbetsöverenskommelsen. Förslaget behandlades av trafikutskottet samtidigt med regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 13/1959 angående vägförbindelse mellan Nordland fylke och Sverige samt rekommendation nr 20/1962 angående en mellanriksväg över Graddis.

I medlemsförslaget påpekades att, trots flerfaldiga framställningar såväl via Nordiska rådet som i de bägge ländernas parlament, hade de för befolkningen och näringslivet i de nordliga delarna av Norge och Sverige så vitala frågorna om byggande av fler mellanriksvägar ännu ej fått en tillfredsställande lösning. I sitt utlåtande i saken hade Nordiska samfärdselkommittén uttryckt sitt beklagande över den långsamma handläggningen av frågan om vägförbindelserna i norr. Dessa vägar hade stor betydelse för berörda områden och för turisttrafiken på Nordkalotten. Av meddelanden i saken kunde trafikutskottet sluta att en helårs mellanriksväg över Umbukta numera skulle genomföras. För vägen mellan Arjeplog och Graddis hade i

Norrbottnens läns flerårsplan upptagits anslag fr. o. m. år 1965 och en projektering av vägen pågick. Även frågan om en mellanriksväg från Kiruna till Troms' fylke hade enligt trafikutskottet tagits upp. Utskottet ansåg sig därför kunna föreslå rådet att anse rekommendationerna nr 13/1959 och 20/1962 såsom slutbehandlade för rådets vidkommande. Rådet beslöt i enlighet härmed.

Trafikutskottet delade förslagsställarnas mening om behovet av en koordinering av de olika vägprojekten kring norsk-svenska gränsens norra del. Med hänsyn härtill föreslog utskottet rådet att antaga en rekommendation till regeringarna i Norge och Sverige att tillse att kontakt snarast etablerades mellan länderna för att samordna byggandet av de aktuella mellanriksvägarna. En rekommendation (nr 14) av sådan lydelse antogs enhälligt av rådet.

En annan vägfråga, som trafikutskottet hade att behandla, gällde en vägförbindelse mellan Sevettjärvi i norra Finland och norska riksvägen nr 50 i Neiden i Finnmarks fylke. Ett medlemsförslag hade väckts, vari rådet anmodades att rekommendera regeringarna i Norge och Finland att undersöka möjligheterna att bygga en norsk-finsk mellanriksväg med angiven sträckning.

Trafikutskottet framhävde starkt betydelsen av en utbyggnad av kommunikationerna på Nordkalotten, särskilt för den fortsatta utvecklingen av näringslivet. Den väg, varom det nu var tal, skulle få stor betydelse för befolkningen i området och för turisttrafiken. På utskottets förslag antog rådet därför en rekommendation (nr 4) till regeringarna i Norge och Finland i enlighet med medlemsförslaget.

5. Sjötrafikregler

Spörsmålet om ett förenhetligande av de för närvarande skiljaktiga sjötrafikreglerna i Norden har under senare år fått en särskild betydelse till följd av den snabbt växande internordiska småbåtstrafiken. Vid årets session togs saken upp i ett medlemsförslag, väckt av bl. a. herr Cassel, i vilket hemställdes om en rekommendation till regeringarna att snarast låta undersöka möjligheten att uppnå enhetliga regler för sjötrafiken i de nordiska länderna. Detta förslag hade tillstyrkts under remissbehandlingen och även Nordiska samfärdselkommittén förordade en rekommendation enligt förslagets lydelse.

Trafikutskottet framhöll i sitt förslag till rådet att införande av enhetliga sjövägsregler i de nordiska ländernas inre farvatten ligger helt i linje med den överenskommelse om enhetlig utprickning av farvatten som år 1962 slöts mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige i anledning av Nordiska rådets rekommendation nr 1/1959. På trafikutskottets förslag antog rådet därför en rekommendation (nr 24) till regeringarna i enlighet med medlemsförslaget.

6. Flygtrafiken på Stockholm

Till sessionen hade väckts ett medlemsförslag om underlättande av flygtrafiken på Stockholm från Finland och Norge. Förslagsställarna yrkade på en rekommendation till regeringarna i Finland, Norge och Sverige om att de, i den mån flygtrafiken på Stockholm från Finland och Norge är beroende av statliga myndigheters åtgärder, skulle söka öka smidigheten i denna trafik genom att förlägga den tillbaka till Bromma flygplats. Förslagsställarnas motivering var att, sedan den över fyra mil norr om Stockholm belägna storflygplatsen Arlanda på våren 1962 tagits i bruk för utrikestrafik, flygförbindelserna mellan de nordiska länderna i den resande allmänhetens ögon undergått en märkbar försämring. Detta gällde i synnerhet trafikförbindelserna från Finland och Norge till Stockholm och vice versa.

Förslaget hade behandlats av Nordiska samfärdselkommittén, som i sitt utlåtande till trafikutskottet hade förordat antagande av den föreslagna rekommendationen. Till utlåtandet hade emellertid samfärdselkommitténs två svenska medlemmar, herrar Cassel och Fritz Persson, samt en av de danska medlemmarna knutit en reservation. Reservanterna menade att en omläggning av en del av den internordiska flygtrafiken på Stockholm från Arlanda till Bromma skulle vara förenad med så stora svårigheter, att den icke vore praktiskt genomförbar. De föreslogo därför rådet att i stället rekommendera den svenska regeringen att söka verka för att praktiska åtgärder vidtagas i syfte att för de resande minska olägenheten av att flygtrafiken till och från Stockholm är fördelad på två flygplatser samt att nedbringa restiden mellan Stockholms centrum och Arlanda.

Vid utskottsbehandlingen av förslaget upplystes, att den största delen av vägsträckan mellan Haga-terminalen och Arlanda flygplats skulle erhålla motorvägstandard från och med den 1 september 1963. Vidare upplystes, att en rationalisering av bagageregistreringen övervägdes för att minska de resandes väntetid på flygplatsen.

Utskottet, som utgick ifrån att de svenska myndigheterna och SAS även i fortsättningen skulle sträva efter att skapa lätnader vad beträffar förbindelsen mellan Stockholms centrum och Arlanda, hemställde till rådet att icke företaga sig något i anledning av medlemsförslaget. Detta blev också rådets beslut.

7. Turist- och resebyråsamarbete

Den fortgående standardförbättringen, de förbättrade kommunikationsmedlen och den ökade fritiden ha för stora delar av de nordiska ländernas befolkning under senare år skapat möjligheter att företaga utlandsresor. Under trycket av denna utveckling har i samtliga nordiska länder tillkommit en rad resebyråer. Stundom har dessas finansiella och ekonomiska ställning ej varit sådan, att de kunnat fullgöra sina förpliktelser såsom reseföretag. Den resande allmänheten har blivit lidande härpå. I anledning härav hade ett antal rådsmedlemmar till elfte sessionen väckt ett medlemsförslag, i vilket de hemställde, att rådet skulle rekommendera regeringarna att gemensamt undersöka, huruvida det föreligger behov av en resebyrålag-

stiftning i samtliga nordiska länder och — därest regeringarna funno att ett sådant behov förelåg — att genomföra en gemensam nordisk lagstiftning på detta område.

Trafikutskottet ansåg för sin del, att en gemensam undersökning av frågan skulle vara nyttig. Man skulle därvid kunna utnyttja erfarenheterna från våra länder, inom vilka olika förhållanden råda inom resebyråbranschen. Vid en sådan undersökning borde man överväga ej blott en lagstiftning men även andra åtgärder, varigenom betryggande förhållanden kunde skapas för den resande allmänheten. Utskottet ansåg i övrigt, att en eventuell lagstiftning på området icke behövde framkalla en monopolistisk ställning för godkända företag utan tvärtom skapa fri konkurrens, förutsatt att en eventuell lagstiftning komme att tillåta alla, som uppfyllde de uppställda kraven, att etablera sig inom branschen. På angivna skäl föreslog utskottet rådet att antaga en rekommendation i enlighet med förslagsstäl-larnas hemställan.

Till utskottsmajoritetens förslag hade de tre svenska medlemmarna av utskottet (herrar Cassel, Gustafsson i Stockholm och Lundström) fogat en reservation. Däri yrkades, att rådet icke skulle företaga sig något i anledning av medlemsförslaget av hänsyn till bl. a. att nära nog samtliga svenska remissinstanser tagit avstånd från den föreslagna undersökningen, som eventuellt skulle leda till en kontrollagstiftning. Det sedan några år tillbaka i Sverige praktiserade auktorisationsförfarandet tycktes fungera tillfredsställande, varför något behov av lagstiftning ej syntes föreligga för Sveriges del. Reservanterna tillade, att lagstiftning syftande till en reglering av viss näringsutövning tidigare avvisats av de svenska statsmakterna.

Efter en längre debatt antog rådet en rekommendation (nr 3) i enlighet med utskottsmajoritetens förslag med 37 jaröster mot 30 nejroster. Samtliga 16 svenska valda medlemmar röstade nej.

En annan resebyråfråga gällde regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 21/1962 angående samarbete i fråga om resebyråverksamhet i utlandet. I trafikutskottet hade upplysts att de gemensamma nordiska turistkontor, som upprättats på åtskilliga platser i Europa, nu till stor del skulle ersättas med nationella kontor. Med beklagande konstaterade utskottet att arbetet på att upprätthålla samarbetet i hittillsvarande omfång mellan de nordiska turistorganisationerna i form av gemensamma turistkontor i olika europeiska länder icke givit resultat. Trafikutskottet nöjde sig med att uttala önskvärdheten av att möjligheterna att upprätta gemensamma nordiska turistkontor övervägdes av Nordiska turisttrafikkommittén, då turistarbete upptages i nya städer och om verksamheten eventuellt omorganiseras. Särskilt underströk utskottet vikten av samarbete på den amerikanska marknaden. Eftersom den amerikanska allmänheten betraktar Skandinavien som ett besöksområde, bör man få till stånd gemensamma kontor, t. ex. i Los Angeles, där turistarbetet beräknades komma att påbörjas under loppet av år 1963. Även vad beträffar New York fann utskottet det ligga i alla ländernas intressen att snabbt nå fram till en positiv lösning.

Vid behandling av meddelandena om rekommendation nr 14/1959 angående utbyggnad av flyg- och turisttrafiken i Nordkalotten kunde trafikutskottet med tillfredsställelse konstatera att en broschyr innehållande fullständig förteckning över samtliga hotell, turiststationer, motell, pensionat, vandrarhem, campingplatser och andra övernattningsställen på Nordkalotten skulle bli klar i mars 1963. Helt allmänt framhöll utskottet betydelsen av att öka hotellkapaciteten på Nordkalotten liksom av att utbygga vägarna i området. En standardhöjning i bägge dessa avseenden vore en nödvändig förutsättning för en fortsatt utveckling av turisttrafiken inom Nordkalotten.

8. Övriga saker

Vid behandling av berättelsen från Nordiska interimskommittén för samordning av transportforskningen (Nordiska transportforskningskommittén) fäste utskottet uppmärksamheten vid behovet av en utredning om möjligheterna för en utvidgad transportekonomisk forskning i Norden, varom Nordiska samfärdselkommittén lagt fram förslag. Enligt utskottet borde regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige giva Nordiska transportforskningskommittén i uppdrag att snarast möjligt företaga en sådan utredning och att inkomma med förslag till plan för transportforskningen i Norden.

I samband med berättelsen från Nordiska samfärdselkommittén hade herr Lundström väckt ett tilläggsförslag, vari han hemställde, att rådet skulle rekommendera Norges regering att genom lämpliga åtgärder sörja för att mindre danska och svenska fartyg i möjligaste mån likställdes med motsvarande norska fartyg vid tillämpning av de nya norska bestämmelserna om lotsplikt. På förslag av trafikutskottet beslöt rådet uppskjuta tilläggsförslaget till nästa session.

E. Saker behandlade av ekonomiska utskottet

1. Norden och det europeiska ekonomiska samarbetet

Den fråga, som tilldrog sig det största intresset under Nordiska rådets elfte session, gällde Nordens ställning i det europeiska ekonomiska samarbetet. Till grund för ekonomiska utskottets behandling av frågan lågo dels meddelanden om rekommendation nr 7/1962 angående samarbete under marknadsförhandlingarna, dels regeringsrepresentanternas muntliga redogörelser för den aktuella marknadssituationen och för de överläggningar, som ägde rum i EFTA:s ministerråd i Genève den 18—19 februari 1963. I avslutning till meddelandena hade väckts ett tilläggsförslag, vari yrkades att rådet skulle rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att i nuvarande läge upprätthålla ett nära samarbete i syfte att såvitt möjligt skapa underlag för ett gemensamt uppträdande vid framtida förhandlingar om ett europeiskt ekonomiskt samarbete. Saken blev föremål för ingående debatt i ekonomiska utskottet.

Av regeringsrepresentanternas redogörelser framgick enligt ekonomiska

utskottets förslag, att enighet rådde om att i den nya marknadssituationen söka bredda verksamheten inom EFTA och andra internationella ekonomiska samarbetsorganisationer på sådant sätt, att bredast möjliga internationella samarbete gynnades. Ekonomiska utskottet ansåg, att det arbete som igångsatts för att stärka EFTA borde på allt sätt stödjas. Utskottet ställde sig också positivt till de bilaterala och multilaterala kontakter, som skulle etableras för att lösa särskilda problem, som uppstått för enskilda länder i den nuvarande handelspolitiska situationen. Enligt utskottets förhoppning skulle dessa överläggningar leda till resultat, som gagnade samarbetet i EFTA, utan att fördenskull skapa något motsatsförhållande till CEE. Dessa resultat borde också vara de nordiska länderna till hjälp vid lösningen av deras viktigaste handelspolitiska problem och kunna framgent underlätta det ekonomiska samarbetet i Norden.

I rådet blev frågan föremål för en längre debatt, i vilken olika synpunkter framfördes, särskilt vad angår frågan om jordbruks- och fiskeprodukternas ställning vid ett utvidgat EFTA-samarbete. I enlighet med ekonomiska utskottets hemställan antog rådet enhälligt en rekommendation (nr 17), vari regeringarna uppmanades dels att vid behandling av internationella marknadsproblem om möjligt uppträda gemensamt i syfte att bevara förutsättningarna för ett ekonomiskt samarbete inom Norden, dels att i största möjliga utsträckning samarbeta för att uppnå bästa resultat av de vid EFTA:s ministermöte i Genève beslutade multilaterala och bilaterala förhandlingarna i syfte att under den nuvarande marknadssituationen upprätthålla och vidga handeln icke endast med industri- utan också med lantbruks- och fiskeprodukter, varvid varje nordiskt land ständigt skulle ha övriga nordiska länders konkreta intressen för ögonen, dels ock att understödja alla strävanden att främja världshandeln.

På utskottets förslag fann rådet vidare rekommendationen nr 7/1962 vara för rådets del slutbehandlad.

2. Nordiskt ekonomiskt samarbete

Meddelandena om rekommendation nr 12/1959 angående ekonomiskt samarbete och meddelandena om rekommendation nr 7/1961 angående industriellt samarbete jämte berättelsen från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete behandlades av ekonomiska utskottet i ett sammanhang. Berättelsen innehöll en redogörelse för vad som åtgjorts enligt Helsingforsavtalets olika artiklar inom det ekonomiska arbetsområdet. Till berättelsen fanns fogad två bilagor, dels en innehållsrik redogörelse för omfattningen av det nordiska produktionssamarbetet, dels ock en noggrann redovisning av den nordiska samhandeln under åren 1957—1961.

Ekonomiska utskottet konstaterade för sin del, att det allmänna ekonomiska samarbetet mellan de nordiska länderna följer de riktlinjer, som fastställdes år 1959, och att en rad olika frågor nu äro föremål för utredning. Med tillfredsställelse fann utskottet, att de nordiska ländernas utrikeshandel stadigt ökat. Speciellt glädjande var enligt utskottets mening att deras inbördes handel ökat kraftigare än utrikeshandeln i övrigt.

Vad beträffar frågan om industriellt samarbete befanns produktionssamarbetet i Norden vara under mycket stark utveckling såväl mellan organisationer som mellan enskilda företag i de olika länderna. Enligt utskottets mening kunde ifrågavarande rekommendation nr 7/1961 i ämnet nu i allt väsentligt anses vara genomförd. Utskottet föreslog därför att nämnda rekommendation skulle anses som slutbehandlad för rådets del. Rådet fattade beslut i enlighet med utskottets förslag.

3. *Elkraftsamarbete*

Vid elfte sessionen hade ekonomiska utskottet att behandla ett flertal frågor rörande elkraftsamarbetet mellan de nordiska länderna, bl. a. ett till tionde sessionen väckt men då uppskjutet tilläggsförslag om tillsättande av en nordisk elkraftkommitté. I förslaget hemställdes, att rådet måtte rekommendera Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar att tillsätta ett gemensamt organ för behandling av frågan om produktion och utbyte av elkraft.

Frågan hade till elfte sessionen beretts av rådets ekonomiska niomannakommitté. Kommittén uttalade att representanter för de största kraftföretagen i Danmark, Finland, Norge och Sverige enats om att bilda ett nordiskt samarbetsorgan på kraftförsörjningsområdet, benämnt Nordiska elkraftgruppen (Nordel). Överenskommelse hade vidare träffats rörande de principiella riktlinjerna för det nya organet. Ekonomiska niomannakommittén, som framhöll, att Nordel närmast skulle få karaktären av ett enskilt organ, ansåg det vara ändamålsenligt att man till en början förskaffade sig erfarenheter av ett samarbetsorgan av denna art, innan ställning togs till ett samarbete i fastare former. Kommittén föreslog därför, att rådet måtte rekommendera regeringarna att stödja det pågående arbetet att få till stånd ett permanent samnordiskt organ för elkraftproduktionen. Utskottet anslöt sig till kommitténs utlåtande och rådet antog enhälligt en rekommendation (nr 27) i enlighet härmed.

Ekonomiska utskottet erinrade i sitt förslag vidare om arbetet på en vattenrättskonvention mellan Finland och Sverige, utbyggnaden av vattenkraften i Torne och Kalix' älvar, den i norsk-svenskt samarbete upprättade Linnvasselvs kraftstation samt Konti-Skan-förbindelsen för överföring av högspänd likström mellan Danmark och Sverige.

4. *Samarbete rörande byggnadsforskning och elmaterielkontroll*

I medvetande om att de ekonomiska förbindelserna mellan länderna delvis hindras av olikartade kontrollbestämmelser, som försvåra ett fritt utbyte av varor mellan länderna, har rådet arbetat för förenhetligande av dessa regler. Vid elfte sessionen berördes bl. a. två områden nämligen byggnadsbestämmelserna och reglerna om elmaterielkontroll.

Vad angår byggnadsområdet erinrade ekonomiska utskottet i sitt förslag i anledning av regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 3/1962 angående samarbete inom byggnadsforskningen om att rådets ekonomiska niomannakommitté i ett utlåtande till rådets tionde session uttalat bl. a.,

att de centrala byggnadsmyndigheternas samarbetsorgan, Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser (NKB), sedan sin tillkomst 1956 kunnat uträtta ett effektivt arbete och infört enhetliga nordiska normer på en rad områden inom husbyggandet. NKB hade därvid inte åtnjutit egentliga statsbidrag. Med ökad finansiell hjälp skulle NKB kunna taga upp till behandling ett flertal arbetsuppgifter inom sitt naturliga verksamhetsområde, från vilka kommittén i avsaknad av tillräckliga ekonomiska resurser dittills måst avstå. Niomannakommittén ansåg, att en förutsättning för ökade statliga bidrag borde vara att NKB ålades utarbeta en långtidsplan för sin verksamhet. I nyssnämnda rekommendation av 1962 anbefalldes regeringarna att vidtaga åtgärder för förstärkning av det nordiska samarbetet inom byggnadsforskningen såväl i vad avser samverkan mellan byggnadsforskningsinstitutioner som vad gäller arbetet på att förenhetliga normerna inom byggnadsverksamheten.

Av regeringarnas meddelanden till elfte sessionen framgick, att NKB utarbetat en dylik långtidsplan och att denna skulle överlämnas till regeringarna och till berörda myndigheter i de olika länderna. De pågående starka strävandena till en samverkan mellan de nordiska ländernas institutioner på byggnadsforskningens område uppmärksammades av utskottet, som med tillfredsställelse noterade, att frågan om statsbidrag till NKB nu syntes närma sig en lösning.

I ett av bl. a. herr Eliasson i Sundborn till tionde sessionen väckt medlemsförslag om samordning av kontrollbestämmelserna rörande elmateriel hemställdes, att rådet ville rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att föranstalta om ett förenhetligande av elmaterielkontrollen i Norden. Förslaget syftade i främsta rummet till en ytterligare effektivisering av redan förefintlig samverkan på detta område. Målet borde enligt förslagsställarna vara, att en provning i ett land finge omedelbar giltighet i övriga nordiska länder, varför de nuvarande nationella kontrollföreskrifterna borde sammanarbetas och förenhetligas. Med hänsyn till svårigheterna att överblicka frågan beslöt rådet vid tionde sessionen att uppskjuta sakens vidare behandling till nästa ordinarie session.

Medlemsförslaget hade sedan tionde sessionen varit föremål för ett omfattande förarbete inom rådets ekonomiska niomannakommitté. Denna hade funnit betydande olikheter råda mellan de olika ländernas säkerhetsföreskrifter för installation av elektrisk materiel. Dessa skiljaktigheter hade i sin tur ofta till följd, att tilläggsprovningar måst föreskrivas i ett land i fråga om artiklar, som redan godkänts i ett grannland. Vidare skilde sig avgiftssystemen inom den elektriska materielkontrollen i Norden högst avsevärt från varandra. Niomannakommitténs utredning mynnade ut i en hemställan, att rådet skulle rekommendera regeringarna att taga initiativet till en sådan samordning av de olika ländernas säkerhetsföreskrifter för elektrisk materiel, att provning av elmateriel, som utförts i ett land, kunde få omedelbar giltighet även i övriga länder.

Enligt ekonomiska utskottet vore uppenbart att en samordning av de nordiska ländernas offentliga säkerhetsföreskrifter för elektrisk materiel snarast borde genomföras. För detta ändamål krävdes i första hand detaljerade jämförelser mellan dessa föreskrifter i de nordiska länderna samt utarbetande av förslag till enhetliga normer. Utskottet ansåg vidare, att bättre överensstämmelse mellan avgiftssystemen vore en förutsättning för att man i praktiken skulle kunna uppnå, att en provning i ett land omedelbart godtoges i de andra nordiska länderna. Härutöver berörde utskottet i sitt förslag bestämmelserna om bl. a. radiostörningar, vilka regler variera ganska kraftigt från land till land. Även härmed sammanhängande och liknande problem borde tagas upp till behandling i sammanhanget.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 2) till regeringarna, vari dessa uppmanas att taga initiativet till en sådan samordning av dels de olika ländernas bestämmelser rörande radiostörningar m. m., dels ock de i länderna gällande installationsföreskrifterna för elektrisk materiel, att provning av elmateriel som utförts i ett land kan få omedelbar giltighet även i övriga länder.

5. Skattesamarbete

I ett av bl. a. herr Gustafsson i Stockholm till nionde sessionen väckt, sedermera uppskjutet medlemsförslag hemställdes, att rådet måtte rekommendera regeringarna att undersöka möjligheterna för ett samarbete beträffande utformningen av de nationella beskattningssystemen. Inom ramen för medlemsförslaget ha behandlats tre spörsmål, nämligen 1) frågan om företagsbeskattningen, 2) frågan om den individuella beskattningen samt 3) frågan om samverkan mellan skattekommittéer och skattemyndigheter vid förberedande av skattelagstiftning. Vad angår sistnämnda spörsmål antogs vid tionde sessionen, till vilken förslaget uppskjutits, rekommendationen nr 30/1962 angående samarbete i fråga om skatteutredningar. I övriga delar uppsköts frågans behandling till elfte sessionen, vad avser företagsbeskattningen, i avvaktan på en komparativ undersökning av denna beskattning i de fem nordiska länderna.

Den jämförande undersökningen av företagsbeskattningen hade på ekonomiska niomannakommitténs uppdrag under hösten 1962 utförts av en grupp särskilt tillkallade experter, och denna omfattande undersökning förelåg nu till behandling vid rådets elfte session. I sitt utlåtande i saken till elfte sessionen anmälde ekonomiska niomannakommittén, att den ännu ej hunnit att närmare behandla expertundersökningen liksom att — vad gäller den individuella beskattningen — den aviserade utredningen, med vilken de nordiska skattebetalarföreningarna äro sysselsatta, icke heller färdigställt. Mot denna bakgrund föreslog kommittén, att medlemsförslaget ånyo skulle uppskjutas i sina båda ännu inte färdigbehandlade delar. Ekonomiska utskottet anslöt sig till kommitténs uttalande, och rådet beslöt i enlighet härmed.

6. Fiskefrågor

Rekommendation nr 23/1962 angående kontaktorgan för fiskerispörsmål kunde rådet på ekonomiska utskottets förslag besluta att betrakta såsom slutbehandlad, sedan ett sådant kontaktorgan upprättats i enlighet med rekommendationen.

Under ekonomiska utskottets behandling av rekommendation nr 5/1961 angående samverkan beträffande fiskeriproblem, vilken särskilt tog sikte på samarbete i fråga om fiskeri- och handelspolitiken utåt, framgick att utskottet ansåg denna ha blivit i huvudsak realiserad. Nyssnämnda nyupprättade nordiska kontaktorgan för fiskerispörsmål förutsattes komma att ägna uppmärksamhet åt de frågor, som berördes av rekommendationen. Utskottet fann det emellertid värdefullt att få taga del av ytterligare ett års erfarenheter rörande de nordiska ländernas samverkan beträffande fiskeriproblemen.

Till sessionen hade bl. a. fru Segerstedt Wiberg och herr Strand väckt ett medlemsförslag om samverkan beträffande fiskeexporten. I förslaget hemställdes, att rådet måtte rekommendera regeringarna, att låta det nordiska kontaktorganet för fiskerifrågor undersöka förutsättningarna för ett gemensamt nordiskt uppträdande i fråga om fiskeexporten till vissa länder. Medlemsförslaget tog bl. a. sikte på en samverkan mellan länderna dels beträffande exporten till länder med centraliserad fiskimport, dels beträffande exporten till u-länderna. Förslaget syftade emellertid också till en mera allmän samverkan mellan de nordiska länderna beträffande fiskeexporten.

Medlemsförslaget hade behandlats av rådets ekonomiska niomannakommitté, som framhöll, att åtskilliga remissinstanser ifrågasatt förslagets genomförbarhet med hänvisning till att fiskeexporten i de nordiska länderna organiserats på olika sätt. Ehuru betydande svårigheter föreläge att åstadkomma ett samarbete beträffande fiskeexport, ansåg niomannakommittén det dock inte uteslutet, att åtskilligt kunde göras i den riktning medlemsförslaget anvisade, och föreslog därför, att rådet skulle rekommendera regeringarna att överlämna frågan om nordiskt samarbete beträffande fiskeexport till kontaktorganet för fiskerispörsmål för fortsatt utredning.

Ekonomiska utskottet begränsade förslaget något och hemställde, att rådet måtte rekommendera regeringarna, att till det nordiska kontaktorganet för fiskerispörsmål för fortsatt utredning överlämna frågan om nordiskt samarbete beträffande fiskeexport till länder med centraliserad fiskimport och till u-länderna. Rådet antog enhälligt en sådan rekommendation (nr 22).

I ett till rådets åttonde session väckt medlemsförslag hade bl. a. herr Ohlin hemställt, att rådet måtte rekommendera Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar att undersöka möjligheterna för en gemensam lösning av fiskerigränsfrågan för dessa länders del samt att, i den mån det låte sig göra, överenskomma om likställighet för nordiska medborgare eller särskilda grupper av sådana vad angick fisket inom speciella områden. För-

slaget hade av rådet vid åttonde, vid nionde och vid tionde sessionen uppskjutits till nästa ordinarie session.

Ekonomiska niomannakommittén hade låtit sammanställa en promemoria utvisande fiskerigränsfrågans aktuella läge i de olika länderna. I sitt utlåtande hänvisade kommittén till promemorian men ansåg, att i nuvarande läge ett initiativ från rådets sida icke skulle kunna bidra till frågans lösning.

Ekonomiska utskottet delade niomannakommitténs mening men erinrade om att frågan har stor ekonomisk betydelse, särskilt för berörda näringsidkare, varför den bör ägnas all uppmärksamhet. På utskottets förslag beslöt rådet uppskjuta medlemsförslaget till nästa session.

7. Samarbete beträffande utrikestjänsten m. m.

Inom ramen för rådets rekommendation nr 6/1960 angående samarbete beträffande utrikestjänsten hade regeringarna enligt meddelandena till rådet främst sysslat med frågan om konsulärt samarbete. Enligt upplysningar, ekonomiska utskottet erhöll under sessionen, pågå emellertid undersökningar rörande möjligheterna till ett ökat samarbete beträffande utrikestjänsten i samtliga nordiska länder inom flertalet av de områden, där ett nordiskt samarbete ej redan etablerats. Av denna anledning ansåg utskottet, att saken nu borde kunna anses som slutbehandlad för rådets del. Rådet beslöt på utskottets förslag i enlighet härmed.

Till elfte sessionen hade uppskjutits ett vid tionde sessionen väckt tilläggsförslag om uppförande av ett Scandinavia House i New York. I detta tilläggsförslag hemställdes, att rådet — när de olika omständigheterna rörande ett eventuellt Scandinavia House i New York blivit klarlagda och rådet fått resultatet av utredningen sig förelagt — skulle rekommendera regeringarna att söka få tanken på en sådan byggnad förverkligad.

Rådets ekonomiska niomannakommitté, som närmare undersökt saken, hade funnit, att flertalet av de nordiska länderna genom köp av egendomar eller på annat sätt var för sig löst sina lokalproblem i New York. I likhet med kommittén ansåg även ekonomiska utskottet därför, att det för närvarande inte föreläge något omedelbart behov av ett Scandinavia House, som kunde inrymma olika nordiska institutioner. Också av ekonomiska och andra skäl hade de nordiska regeringarna ej velat engagera sig i ett projekt av den storleksordning det här vore fråga om. På utskottets förslag beslöt rådet att inte företaga sig något i anledning av tilläggsförslaget.

Rådet hade vidare att behandla ett till sessionen väckt medlemsförslag om nordiskt institut för utbildning av deltagare i internationellt samarbete. I förslaget yrkas — under hänvisning till det mellanfolkliga samarbetets ökade betydelse — att rådet skall rekommendera regeringarna, att så snart som möjligt organisera en gemensam utbildning och information av tjänstemän och näringslivsrepresentanter avsedda att delta i internationellt, särskilt europeiskt samarbete. En förutsättning för att små nationer skola kun-

na göra sig gällande i internationella organisationer är enligt förslagsställarna, att deras företrädare ha en ingående kunskap om dessas uppbyggnad och verksamhetsområden samt äro grundligt informerade om föreliggande problem, skiljaktigheten i målsättningen m. m. Förslagsställarna funno det naturligt, att de nordiska länderna sökte övervinna dessa svårigheter genom att skapa en samnordisk organisation för utbildning för och information om internationellt samarbete. Organiserandet av en dylik utbildning kunde ske antingen genom upprättandet av ett centralt samnordiskt organ eller genom uppbyggnad av en koordinerad plan för undervisningen.

Ekonomiska utskottet instämde i att här föreläge ett behov, som borde kunna tillgodoses genom nordiskt samarbete. En kompletterande utbildning av tjänstemän och näringslivsrepresentanter borde enligt utskottets mening i första hand kunna ske t. ex. genom en på nordiskt plan organiserad kursverksamhet. Mot denna bakgrund föreslog utskottet rådet att rekommendera regeringarna att snarast möjligt organisera en kompletterande samnordisk utbildning och information av tjänstemän och näringslivsrepresentanter för internationellt samarbete. Rådet beslöt enhälligt att antaga en dylik rekommendation (nr 23).

8. Nordkalottfrågor

Sedan åtskilliga år tillbaka har rådet intresserat sig för ett ekonomiskt samarbete mellan Finland, Norge och Sverige inom Nordkalotten.

Ekonomiska utskottet hade bl. a. att genomgå regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 12/1957 angående ekonomiskt samarbete i Finlands, Norges och Sveriges nordligaste områden. Huvudintresset har därvid knutits till frågan om uppförande av en träförädlingsindustri i Kirkenes, baserad på råvaror från Finland. Utskottet kunde blott konstatera, att de utredningar, som på föranledande av Finlands riksdag inletts för beräkning av råvarutillgångarna i skogarna i Enare-området, fortfarande påginge. Från Finlands sida kunde något ståndpunktstagande till projektet om en träförädlingsindustri i Kirkenes ej väntas, förrän dessa utredningar föreläge.

I anslutning till meddelandena hade väckts ett tilläggsförslag, vari yrkades, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna i Norge och Finland att i skyndsam ordning gemensamt undersöka de praktiska möjligheterna att skapa en frihamn för Finland inom Kirkenes-området samt att, om reella möjligheter föreligga, förverkliga planerna på en frihamn oberoende av vilken lösning frågan om en norsk-finsk träförädlingsindustri inom sagda område erhåller. Ekonomiska utskottet fann det vanskligt att företa någon slutlig bedömning av tilläggsförslaget innan även frågan om en träförädlingsfabrik i Kirkenes avgjorts. Emellertid ansåg utskottet, att förslaget borde ytterligare utredas i samverkan med rådets ekonomiska nio-mannakommitté. Utskottet föreslog därför att tilläggsförslaget måtte uppkjutas till nästa ordinarie session. Rådet beslöt i enlighet härmed.

Vid behandlingen av meddelanden om rekommendation nr 4/1960 angående konferenser om nordkalottspörsmål erinrade utskottet om att flera dy-

lika konferenser ägt rum — den senaste i Kiruna och Piteå sommaren 1962 — vid vilka behandlats spörsmål rörande näringsliv och arbetsmarknadsförhållanden inom Nordkalotten, forskningssamarbete, radio- och televisionsförhållanden samt villkoren för kulturarbetet på Nordkalotten. Möjligheterna att finna en fastare organisationsform för dessa konferenser voro enligt utskottet under behandling; nya nordkalottkonferenser ha redan bestämts för 1964, 1966 och 1968. I enlighet med utskottets förslag beslöt rådet att betrakta rekommendation nr 4/1960 såsom för rådets del slutbehandlad.

I ett från finländskt håll till sessionen väckt medlemsförslag om utökad samverkan inom Nordkalottområdet hemställdes, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna i Finland, Norge och Sverige att vid förverkligandet av samarbetet inom Nordkalotten gemensamt söka utröna möjligheterna för samverkan med Sovjetunionen såväl beträffande ekonomi, handel och samfärdslösning som på de kulturella och sociala områdena inom Nordkalotten.

Ekonomiska utskottet erinrade om att nordkalottkonferenserna avhölls i föreningarna Nordens regi. Något särskilt statligt samarbetsorgan finns ej för samarbetet, utan detta äger till stor del rum mellan regionala myndigheter och organisationer. Det är enligt utskottet svårt att bedöma, om detta samarbete kan vidgas till Sovjetunionen. Vidare slår utskottet fast, att de i sammanhanget aktuella nordiska länderna äro intresserade av ett vidgat samarbete med Sovjetunionen inom Nordkalotten samt att ett samarbete beträffande utbyggnaden av vattenkraften redan pågår på bilateral basis. Ett vidgat samarbete inom kalottområdet torde enligt utskottets mening också bäst kunna bedrivas tvärsidigt. Beträffande samarbete mellan fler än två länder borde man i varje enskilt fall söka finna praktiska former för samarbetet. Utskottet ansåg det vidare naturligt, att regeringarna i Finland, Norge och Sverige i saker, som rörde nordkalottområdet och där samarbete med Sovjetunionen syntes praktiskt, undersökte möjligheterna att få till stånd ett dylikt samarbete. Mot denna bakgrund föreslog utskottet och beslöt rådet att icke företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

9. Hjälpen till utvecklingsländerna

Rådet hade att behandla meddelanden om rekommendation nr 3/1961 angående samordning av hjälpen till utvecklingsländerna. I dessa redovisas det av de nordiska länderna med Tanganyika ingångna avtalet om ett gemensamt nordiskt projekt i detta land. Ekonomiska utskottet gav uttryck åt sin tillfredsställelse med detta avtal. Arbetet med dess förverkligande har redan förts ett stycke framåt. En chef för projektet i Tanganyika håller på att tillsättas, och byggnadsplaneringen fortskrider raskt. En styrelse har upprättats för projektet, bestående av två representanter från varje land. Ekonomiska utskottet hade vidare erhållit upplysning om att frågan om ett eventuellt samnordiskt projekt i Nigeria ännu befunne sig på utredningsstadiet inom den nordiska ministerkommittén för u-landshjälp, vilken skulle taga ställning till spörsmålet snarast möjligt. Även beträffande de övriga

samarbetsområdena — utbildning och rekrytering av experter, avhållandet av nordiska expertseminarier, frågor rörande upprättande av ytterligare nordiska u-landsinstitut samt samarbete mellan de nordiska myndigheterna och administrationsorganen i övrigt — kunde utskottet konstatera, att kontakterna och samordningen mellan de nordiska länderna på ifrågasvarande område syntes fungera väl.

10. Övriga saker

Till sessionen hade väckts ett medlemsförslag om sammankallande av en världsomfattande ekonomisk konferens. I medlemsförslaget hemställdes, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna i samtliga nordiska länder, att de i Förenta Nationerna gemensamt skulle stödja förslaget om sammankallande av en världsomfattande konferens för behandling av folkens ekonomiska problem samt det ekonomiska samarbetet mellan folken emellan, i syfte att främja åtgärder, som avsågo att avlägsna hindren för det internationella ekonomiska samarbetet.

Ekonomiska niomannakommittén, som förberett saken, uttalade för sin del, att i enlighet med en av Förenta Nationernas generalförsamling den 8 december 1962 antagen resolution en internationell konferens angående handel och utveckling skulle sammankallas i slutet av 1963 eller början av 1964 inom ramen för ECOSOC:s verksamhet. Samtliga nordiska länder hade i FN röstat för denna resolution. Under dylika omständigheter ansåg kommittén, att medlemsförslagets syfte finge anses redan vara tillgodosett och att något initiativ från rådets sida inte vore påkallat. Ekonomiska utskottet anslöt sig till niomannakommitténs utlåtande. Rådet beslöt att inte företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

Av berättelsen från Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor framgick att samarbetet på atomenergiområdet löpte tillfredsställande, både i fråga om samarbetet i Norden och samarbetet i de internationella organisationer, som syssla med atomenergifrågor.

F. Rekommendationer avskrivna utan utskottsbehandling

Tidigare har nämnts, att rådet utan utskottsbehandling beslöt att betrakta vissa rekommendationer såsom för rådets del slutbehandlade. De rekommendationer eller delar av rekommendationer, som därvid avsågos, voro följande:

rekommendation nr 15/1954 angående samarbete i fråga om läkemedel,
rekommendation nr 22/1957 angående nordiskt samarbete för skydd av laxbeståndet i Östersjön,

rekommendation nr 8/1958 angående utbyggandet av förbindelserna mellan Norden och kontinenten,

rekommendation nr 1/1959 angående enhetliga regler för utprickning av farvatten,

rekommendation nr 13/1961 angående högre nordisk hushållsutbildning,

rekommendation nr 14/1961 angående samarbete i fråga om kontroll av konkurrensbegränsningar,

rekommendation nr 10/1962 angående radioutsändning i strid mot det internationella radioreglementet och

rekommendation nr 24/1962 angående allmän samarbetsöverenskommelse.

De i de angivna rekommendationerna uttryckta önskemålen torde i huvudsak ha blivit förverkligade.

III. Generaldebatten

I generaldebatten, som på sedvanligt sätt fördes på grundval av presidietts rapport, deltog vid årets session 29 olika talare med sammanlagt 36 inlägg. Av svenska regeringsrepresentanter yttrade sig under debatten, som pågick under sessionens båda första dagar, statsminister Erlander och statsrådet Ulla Lindström. Av de valda medlemmarna gjordes inlägg från svensk sida av herrar Cassel, Helén, Lassinantti, Ohlin, Osvald och Sundin.

Årets generaldebatt hölls mot bakgrunden av att Brüsselförhandlingarna mellan CEE och Storbritannien strandat. Till tiden sammanföll den till viss del med det första EFTA-ministermötet efter sammanbrottet i Brüssel. Dessa omständigheter gävo en särskild prägel åt debatten och föranledde flertalet talare att uppehålla sig vid marknadsfrågorna, delvis i mera allmänna ordalag, och vid möjligheterna att i det nya handelspolitiska läget stärka sammanhållningen i Norden. Om dessa frågor uttalade sig sålunda bl. a. de fem ländernas statsministrar samt herrar Cassel, Ohlin och Sundin. I övrigt blev frågan om samarbetet rörande högre utbildning och forskning ett huvudämne under debatten med deltagande av bl. a. herr Helén. I likhet med vad som varit fallet vid de två föregående sessionerna ägnades flera anföranden åt hjälpen till utvecklingsländerna. Den frågan berördes bl. a. av statsrådet Lindström och herr Osvald. Nordkalottfrågorna med deras många aspekter behandlades av flera talare, bland dem herr Lassinantti.

Det faktum att ett år förflutit sedan Helsingforsavtalets tillkomst togs av flera talare — däribland herr Ohlin — såsom utgångspunkt för en granskning av vad som under denna tid åstadkommits i form av konkret nordiskt samarbete i överenskommelsens anda. Därvid berördes även frågan huruvida art. 36 om Nordiska rådets hörande rörande principiellt viktiga samarbetsfrågor, innan regeringarna fatta beslut, i allt väsentligt blivit ett stadgande utan reellt innehåll.

Några rådsmedlemmar — i främsta rummet de norska — begagnade generaldebatten för att framlägga kritik mot rådets arbetsformer och organisation. En talare vände sig sålunda emot den från session till session ständigt växande skaran av sakkunniga.

IV. Val m. m.

Vid sessionen utsåg rådet fyra niomannakommittéer med uppgift att till nästa session förbereda rådets behandling av saker tillhörande respektive juridiska, kulturella, socialpolitiska och ekonomiska utskotts ämnesområden. Kring frågan om den kulturella niomannakommitténs fortsatta verksamhet fördes en längre debatt, som slutade med en omröstning, i vilken presidietts förslag om kommitténs tillsättande segrade över ett förslag om att kulturutskottet skulle ombesörja förberedelsearbetet inom kultursektorn.

Som svenska representanter invaldes i den juridiska niomannakommittén herr Ahlkvist (omval) och fru Gärde Widemar (omval), i den kulturella herrar Gillström (omval) och Osvald (omval), i den socialpolitiska herrar Birger Andersson (omval) och Gustafsson i Kårby (nyval) samt i den ekonomiska fröken Ebon Andersson (omval) och herr Strand (omval) med herrar Ohlin (omval) och Sundin (nyval) som suppleanter.

Till svenska medlemmar i redaktionskommittén för Nordisk Kontakt omvaldes herr Birger Andersson och fru Segerstedt Wiberg. Till revisorer för tidskriften omvalde rådet likaså herrar Cassel och Gillström.

Rådet beslöt att förlägga nästa ordinarie session till Stockholm vid lämplig tidpunkt i mitten av februari 1964.

Nordiska rådets litteraturpris för 1963 utdelades i samband med rådets öppningsmöte till den finländske författaren Väinö Linna.

**Förteckning över de vid Nordiska rådets elfte session i Oslo
antagna rekommendationerna**

- Rek. nr 1.* Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att snarast undersöka förutsättningarna för en samnordisk utbildningsverksamhet, avseende sjukhusadministration, vid Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg.
- Rek. nr 2.* Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att taga initiativet till en sådan samordning av dels de olika ländernas bestämmelser rörande radiostörningar och liknande, dels ock de i länderna gällande installationsföreskrifterna för elektrisk materiel, att prövning av elmateriel, som utförts i ett land, kan få omedelbar giltighet även i övriga länder.
- Rek. nr 3.* Nordisk Råd henstiller til regeringerne i fælleskab at foretage en undersøgelse af, hvorvidt der måtte være behov for gennemførelse af rejsebureaulove i alle de nordiske lande og — såfremt regeringerne finder, at et sådant behov foreligger — at gennemføre en fællesnordisk lovgivning på dette område.
- Rek. nr 4.* Nordisk Råd rekommanderer regjeringene i Norge og Finland å undersøke mulighetene for bygging av vei fra Sevettijärvi til riksvei nr. 50 i Neiden.
- Rek. nr 5.* Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige at stille sådanne hjælpemidler til rådighed for Nordisk Vejtrafikkomité, at komiteen hurtigt kan udarbejde et udkast til en fælles nordisk færdselslov.
- Rek. nr 6.* Nordisk Råd rekommanderer regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige at gøre Norden til et fælles forsikringsområde for så vidt angår den lovpligtige ansvarsforsikring for ikke-nordiske motorkøretøjer.
- Rek. nr 7.* Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark, Island, Norge og Sverige, at der i jagt- og fredningslovgivningen lægges det princip til grund, at pattedyr og fugle er totalfredede, for så vidt der ikke udtrykkeligt i lovgivningen er gjort undtagelser herfra.
- Rek. nr 8.* Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att skyndsamt vidtaga åtgärder för att gemensamt utreda förutsättningarna för att vid ifrågakommande läroanstalter, såsom lärarutbildningsanstalter och socialhögskolor, införa utbildning i film- och televisionskunskap samt att som en första åtgärd anordna ett nordiskt sommarseminarium för lärare och andra ungdomsledare i berörda ämnen.
- Rek. nr 9.* Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige att vid den fortsatta behandlingen av de speciella problem, som sammanhånga med minoritetsbefolkningen i dessa länders nordligaste områden, ägna särskild uppmärksamhet åt de möjligheter som erbjuda sig genom ett nordiskt samarbete, bl. a. genom gemensam forskning och annat praktiskt samarbete, såsom t. ex. lärarutbyte.

- Rek. nr 10.* Nordisk Råd henstiller til regjeringene i de nordiske land, i overensstemmelse med Nordisk Kulturkommisjons forslag, snarest å stille de nødvendige midler til rådighet for gjennomføring av nordiske ekskursjoner i geologi og geografi til Island samt nedsette en ekspertkomité til planlegning av virksomheten.
- Rek. nr 11.* Nordisk Råd henstiller til regjeringene å stille de nødvendige midler til rådighet for å utvide den nordiske kursvirksomhet for universitetsstuderende i nordiske språk og nordisk litteratur på den av Nordisk Kulturkommisjon foreslåtte måte.
- Rek. nr 12.* Nordisk Råd henstiller til regjeringene at det i forbindelse med det pågående utredningsarbeid om vitenskapelig dokumentasjon i undervisningsministrenes regi blir overveiet mulige former for nordisk samarbeid sett i relasjon til det internasjonale samarbeid på tilsvarende områder.
- Rek. nr 13.* Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att på grundvalen av det samlade utredningsmaterial, som nu föreligger, skyndsamt vidtaga åtgärder i och för genomförande av det planerade samarbetet mellan de tekniska högskolorna i Norden.
- Rek. nr 14.* Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Norge og Sverige at påse, at der mellem landene snarest optages kontakt for at skabe en samordning ved bygningen af de aktuelle mellemrigsveje.
- Rek. nr 15.* Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige at lade foretage en fællesnordisk undersøgelse af boksningens skadevirkninger.
- Rek. nr 16.* Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Norge och Sverige att försöksvis genomföra sommartid efter enhetliga regler.
- Rek. nr 17.* Nordisk Råd henstiller til regjeringene,
1. at når de internasjonale markedsproblemer behandles, så vidt mulig opptre på felles grunnlag for å bevare forutsetningene for økonomisk samarbeid i Norden;
  2. at i videst mulig utstrekning å samarbeide for å oppnå de beste resultater av de på EFTA-ministermøtet i Genève iverksatte multilaterale og bilaterale forhandlinger med henblikk på i den nåværende markedsituasjon å opprettholde og utvide handelen, ikke bare med industri- men også med landbruksvarer og fiskeriprodukter, og at de nordiske land under disse forhandlinger til stadighet holder seg de øvrige nordiske lands konkrete interesser for øyet;
  3. at de videre støtter alle bestrebelser for å fremme verdenshandelen.
- Rek. nr 18.* Nordisk Råd henstiller till regeringerne at undersøge mulighederne for en i princippet ensartet nordisk lovgivning om radioens juridiske ansvar.
- Rek. nr 19.* Nordisk Råd henstiller til regeringerne at gjennomføre det av regeringernes eksperter fremlagte forslag om »internordiske flytteattester» (Nordisk udredningsserie, 1961: 4).
- Rek. nr 20.* Nordisk Råd henstiller til regjeringene å opprette et »Nordens Hus» i Reykjavik på grunnlag av den i Nordisk Kulturkommisjon vedtatte resolusjon av 14. november 1962.
- Rek. nr 21.* Nordisk Råd anbefaler regjeringene i de nordiske land
1. å påskynne utredningen av planene om grunnleggende ut-

dannelse på nasjonal basis av personell innen teater, film, radio og fjernsyn og at man ved utarbeidelsen av disse planer stadig har for øye nordiske løsninger når det gjelder videregående utdanning;

2. at det i påvente av mer langsiktige løsninger arrangeres kurser for viderekomne instruktører, regissører og annet kunstnerisk og teknisk personell på disse områder, etter mønster av den planlagte kurvirkosomhet i Nordisk Kulturkommisjons regi, beregnet på teaterinstruktører.

- Rek. nr 22.* Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att till Nordiska kontaktorganet för fiskerispörsmål för fortsatt utredning överlämna frågan om nordiskt samarbete beträffande fiskexport till länder med centraliserad fiskimport och till u-länderna.
- Rek. nr 23.* Nordisk Råd henstiller til de nordiske lands regjeringer snarest mulig å organisere en kompletterende fellesnordisk utdanning og informasjon av tjenestemenn og ervervsrepresentanter til internasjonalt samarbeid.
- Rek. nr 24.* Nordisk Råd henstiller til regeringerne snarest at lade foretage en undersøgelse af mulighederne for at indføre ensartede søvejsregler i de nordiske landes indre farvande.
- Rek. nr 25.* Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att i huvudsaklig överensstämmelse med det av Nordisk Komité angående Dentalmaterialer i Nordisk udredningsserie, 1961:7, framlagda förslaget upprätta en gemensam institution för provning av dentalmaterial samt forskning i samband därmed.
- Rek. nr 26.* Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att låta utarbeta samt antaga en överenskommelse mellan länderna, enligt vilken en i offentlig tjänst anställd och till den statliga pensionsordningen anknuten arbetstagare berättigas att i pensionshänseende tillgodoräkna anställningstid, som enligt annat nordiskt lands statliga pensionssystem berättigar till pension.
- Rek. nr 27.* Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att stödja det pågående arbetet att få till stånd ett permanent samnordiskt organ för elkraftproduktionen.
- Rek. nr 28.* Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark og Sverige at lade bygge en fast forbindelse over Øresund.
- Rek. nr 29.* Nordisk Råd henstiller til regeringerne at undersøge mulighederne for at lette grænseformaliteterne i almindelighed i den internordiske flyvetrafik.